

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

การศึกษานโยบายของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533” ผลงานการสร้างสรรคและออกแบบนาฏศิลป์ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทางนาฏศิลป์ ใช้เครื่องมือสำหรับงานวิจัยที่สร้างและตรวจสอบคุณภาพเพื่อการเก็บข้อมูล แล้วนำมาจัดกระทำ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ได้ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์วัฒนธรรมของการละเล่นพื้นบ้านใน “ละครไทย พ.ศ. 2533”

4.1.1 วิเคราะห์เอกลักษณ์ของความเป็นวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย

4.1.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย

4.1.3 วิเคราะห์หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

4.2 แนวความคิดและรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน

4.2.1 วิเคราะห์แนวความคิดการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับจากอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้าน

4.2.2 วิเคราะห์รูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยมีอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านเข้ามาเกี่ยวข้อง

4.3 องค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน

4.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

4.3.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 2 คือ ตัวละคร (Character)

4.3.3 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 3 คือ ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)

4.3.4 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 4 คือ อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)

4.3.5 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 5 คือ เครื่องแต่งกาย (Costume)

4.3.6 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 6 คือ ฉากและเวที (Scene and Theatres)

4.3.7 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 7 คือ เทคนิคแสง (Light Plot)

4.3.8 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)

4.1 วิเคราะห์วัฒนธรรมของการเล่นพื้นบ้านใน “ละครไทย พ.ศ. 2533”

จากการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี ทศนคติต่าง ๆ ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลการเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ผลงานการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้วิจัยมีกระบวนการวิธีปฏิบัติในลำดับต่อไปนี้

4.1.1 วิเคราะห์เอกลักษณ์ของความเป็นวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

เนื่องจากการเล่นพื้นบ้านเป็นอิทธิพลที่มีต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่พบในสังคมไทย ดังนั้นแนวทางการวิเคราะห์การเล่นพื้นบ้านที่เป็นอิทธิพลต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ จึงใช้การวิเคราะห์จากคุณค่า ประโยชน์ ที่มา และผลที่เกิดขึ้นทุกแง่มุม โดยอาศัยหลักการจำแนกรูปแบบของวัฒนธรรมตามจุดเน้นของมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) ความสำคัญพื้นฐานของวัฒนธรรม และลักษณะที่สำคัญของการเล่นพื้นบ้าน ดังนี้

1) วิเคราะห์การเล่นพื้นบ้านด้วยจุดเน้นทางวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) ตามแนวความคิดของสัญญา สัญญาวิวัฒน์¹

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์จำแนก แยกคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้าน” ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ดังนี้

1.1) วัฒนธรรมทางความคิด (Ideational Culture) ได้แก่ ความเชื่อ (Belief) ความรู้ (Knowledge) ค่านิยมทางสังคม (Social Values) และอุดมการณ์ (Ideal Needs) ที่เป็นแบบในการคิดเรื่องต่าง ๆ

1.2) วัฒนธรรมทางความประพฤติ (Behavioral Culture) คือ แบบในการประพฤติ ปฏิบัติเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคม แบ่งย่อยออกไปเป็นบรรทัดฐานทางเทคนิค (Technical Norms) จารีตประเพณี (Consuetude) กฎหมาย (Laws) และสัญลักษณ์ (Symbols)

¹ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, มานุษยวิทยา, หน้า 77 - 78.

1.3) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) เป็นแบบทางวัตถุ จากข้อ 1.1) และ 1.2) ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางวัตถุที่เป็นองค์ประกอบในการแสดงทั้ง 8 องค์ประกอบ คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) ตัวละคร (Character) ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties) เครื่องแต่งกาย (Costume) ฉากและเวที (Scene and Theatres) เทคนิคแสง (Light Plot) และลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)

จากข้างต้นการวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านด้วยจุดเน้นทางวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) เพื่ออธิบายถึงระบบความเชื่อ (Belief System) และค่านิยมทางสังคม (Social Values) ที่ถือว่าวัฒนธรรม คือ วิถีชีวิต (Way of Life)

2) วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านด้วยลักษณะพื้นฐานสำคัญทางวัฒนธรรม ตามแนวความคิดของโคเบอร์ (Kroeber) และไคลด์ (Clyde)

จากการศึกษาลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานทางสังคม ตามแนวความคิดของโคเบอร์² (Kroeber) และไคลด์³ (Clyde) สามารถสรุปได้ คือ วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม (Shared Ideas) ที่มนุษย์เรียนรู้ (Culture is Learned) โดยมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา ตลอดจนกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีสาเหตุหลายประการโดยเฉพาะการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusion)

---

² Kroeber, Alfred L. and C. Kluckhohn, "Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions," Harvard University, Papers of the Peabody Museum of American Archaeology and Ethnology. 47(52): 12(May 1952): p. 12.

³ Clyde, Kluckhohn, Organizational Learning and Learning Organization: An Overview (New York: Macmillan, 1952), p. 12.

3) ลักษณะที่สำคัญของการละเล่นพื้นบ้าน

จากการศึกษาลักษณะที่สำคัญของการละเล่นพื้นบ้านจากที่มาและต้นกำเนิดของการละเล่นต่าง ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมการละเล่นในประเทศไทย รวมถึงทั่วโลก คือ "ความเรียบง่าย ในวิถีชีวิตแบบท้องถิ่น หรือพื้นบ้าน" ซึ่งนำมาอธิบายหลักการ แนวคิด วิธีออกแบบองค์ประกอบของการแสดง ที่ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

4.1.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย

จากการวิเคราะห์และทบทวนลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านจากข้อ 4.1.1 ข้างต้นแล้วนั้น ขั้นตอนต่อไปในการศึกษาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ผลงานการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย

องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย จะแสดงข้อมูลของต้นแบบที่ได้จากวิเคราะห์ และระดับของความเข้าใจในประสบการณ์ของมนุษย์ ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์รายละเอียดขององค์การละเล่นพื้นบ้านดังกล่าวมาแล้ว ไว้ในตารางที่ 24 ต่อไป

ตารางที่ 22 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย

ลำดับ	องค์ประกอบการละเล่น	ต้นแบบ (Prototype ⁴)
1	รูปแบบของการละเล่น	1.1 เอกลักษณะการละเล่นแต่ละชุด
2	กติกา หรือวิธีการเล่น	2.1 ข้อตกลงของการละเล่น 2.2 ข้อกำหนดการใช้ร่างกาย 2.3 มารยาทความเป็นไทย
3	ดนตรีและเพลง	3.1 เครื่องดนตรีประกอบการละเล่น 3.2 วิธีและเนื้อร้อง 3.3 จังหวะ ทำนอง และอัตรา 3.4 มารยาท
4	เครื่องแต่งกาย	4.1 รูปแบบเครื่องแต่งกาย 4.2 วิธีการสวมใส่ 4.3 เทคนิคการประดับตกแต่ง
5	อุปกรณ์ประกอบการละเล่น	5.1 อุปกรณ์ประกอบการละเล่น 5.2 ภูมิปัญญาการใช้วัสดุในท้องถิ่น
6	สถานที่	6.1 พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม 6.2 ทัศนียภาพแบบพื้นบ้าน (Idyll ⁵)

⁴ สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ [สวทช.], พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย: คลังศัพท์ไทย[ออนไลน์], 14 ธันวาคม 2555. แหล่งที่มา <http://dict.longdo.com/search/ต้นแบบ>

⁵ บริษัท เมตามิเดีย เทคโนโลยี จำกัด, English-Thai: NECTEC's Lexitron-2Dictionary [ออนไลน์], 14 ธันวาคม 2555. แหล่งที่มา <http://dict.longdo.com/search/ทัศนียภาพชนบท>

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ลำดับ	องค์ประกอบการละเล่น	ต้นแบบ (Objects)
7	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน	7.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity) 7.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life) 7.3 การใช้ภาษา (Language) 7.4 ศาสนา ความเชื่อ (Religion) 7.5 ความงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic) 7.6 ลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม (Social)
8	องค์ประกอบศิลป์ (Composition)	8.1 เส้น (Line) 8.2 รูปร่าง (Shape) 8.3 รูปทรง (Form) 8.4 พื้นผิว (Texture) 8.5 บริเวณว่าง (Space)
9	หลักการทางทัศนศิลป์ (Visual Arts)	9.1 เอกภาพ (Unity) 9.2 สมดุล (Balance) 9.3 กลมกลืน (Harmony) 9.4 การเน้น (Emphasis) 9.5 เคลื่อนไหว (Movement)
รวม		9 องค์ประกอบ

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 22 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย พบว่าวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 รูปแบบของการละเล่น

องค์ประกอบที่ 2 กติกา หรือวิธีการเล่น

องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเพลง

- องค์ประกอบที่ 4 เครื่องแต่งกาย
- องค์ประกอบที่ 5 อุปกรณ์ประกอบการละเล่น
- องค์ประกอบที่ 6 สถานที่
- องค์ประกอบที่ 7 เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน
- องค์ประกอบที่ 8 องค์ประกอบทางศิลปกรรม (Element of Art)
- องค์ประกอบที่ 9 หลักการทางทัศนศิลป์

จากทฤษฎีพฤติกรรมการเรียนรู้⁶ (Learning of Behaviors Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้สังคมปัญญา⁷ (Social Learning Theory) ซึ่งความรู้เป็นพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ที่แสดงถึงสมรรถภาพทางด้านสมองหรือสติปัญญาของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ การแปลความหมายของคำ⁸ในหลักทางภาษาไทย และการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร⁹

ผู้วิจัยนำมาอธิบายด้วยหลักการที่กล่าวถึง “ความเข้าใจนาฏยศิลป์” (Comprehension from Dances and Performing Arts) ที่บุคคลมีระดับความสามารถในการนำความรู้ความจำไปดัดแปลง ปรับปรุงเพื่อให้สามารถจับใจความอธิบาย หรือ เปรียบเทียบ ย่นย่อเรื่องราว ความคิดข้อเท็จจริงแตกต่างกันไปตามความสามารถและประสบการณ์ทางนาฏยศิลป์ ซึ่งสามารถอธิบายและเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะสภาพความสัมพันธ์ ระหว่างหลักการทางวิชาการทางภาษาและหลักวิชาการทางนาฏยศิลป์ ซึ่งบุคคลจะมีความเข้าใจในสิ่งสถานการณ์ หรือภาพของงานนาฏยศิลป์ที่พบเห็นนั้น จะมีความเข้าใจนาฏยศิลป์ โดยจำแนกออกได้ 3 ระดับ แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 23 ดังนี้

⁶ พิชิต ฤทธิ์จรูญ, หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเข้าส์ ออฟ เคอร์รี่ส์ จำกัด, 2545), หน้า 31.

⁷ สุรางค์ ไคว้ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 167 - 171.

⁸ ดวงใจ ไทยอุบุญ, ทักษะการเขียนภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 86 - 87.

⁹ สมพร แผงพิพัฒน์, ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ จำกัด, 2555), หน้า 35 - 48.

ตารางที่ 24 แสดงวิธีการแปลความหมายตามความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension from Dances and Performing Arts)

การแปลความหมายจากงานนาฏศิลป์ (Translation Methodology)		
ลำดับ	ระดับ	คำอธิบาย
1	การแปลความโดยตรง (Denotation)	เป็นระดับของการแปลความหมายที่ โดยการแปลความหมายตรงตามเนื้อความ สามารถแปลความหมายของสิ่งต่างๆ ได้ โดยแปลลักษณะ รูปแบบ หรือสิ่งที่สื่อออกมาโดยตรง
2	การแปลความโดยนัย (Connotation)	เป็นระดับของการแปลความหมายที่มีความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในเนื้อความ สามารถแปลความหมายของสิ่งต่างๆ ได้ โดยนัยของเรื่องราวซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้ดี สำหรับเรื่องราวนั้น โดยเฉพาะ
3	การตีความ (Interpretation)	เป็นระดับของการแปลความหมายที่ใช้ความสามารถในการโยงความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ ของเรื่องราว เพื่อนำมาอธิบาย เรียบเรียง จะต้องอาศัยการค้นหาเปรียบเทียบ เพื่อแปลความหมาย แล้วนำสิ่งที่แปลความได้นั้นมาเปรียบเทียบพิจารณาต่ออีกชั้นหนึ่ง
รวม		3 ระดับ

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 24 แสดงหลักการในความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension from Dances and Performing Arts) สำหรับงานวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533” พบว่ามีระดับการวิเคราะห์ค่าความเข้าใจของเนื้อหาในการแสดงนาฏศิลป์ 3 ระดับ โดยเริ่มตั้งแต่ การแปลความโดยตรง การแปลความโดยนัย และการตีความ

4.1.3 วิเคราะห์หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreography) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

ระดับของอิทธิพลของการละเล่นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” เป็นกระบวนการออกแบบทางนาฏยศิลป์ หรือหลักการสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางนาฏยศิลป์ (Choreography) ที่ศิลปินนำการละเล่นพื้นบ้านมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) แนวความคิดและรูปแบบในการสร้างสรรค์งาน
- 2) การออกแบบด้านองค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย
  - 2.1) เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)
  - 2.2) ตัวละคร (Character)
  - 2.3) ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)
  - 2.4) อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)
  - 2.5) เครื่องแต่งกาย (Costume)
  - 2.6) ฉากและเวที (Scene and Theatres)
  - 2.7) เทคนิคแสง (Light Plot)
  - 2.8) ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)

สำหรับการวิเคราะห์ของอิทธิพลของการละเล่นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” เป็นกระบวนการออกแบบทางนาฏยศิลป์ หรือหลักการสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางนาฏยศิลป์ (Choreography) โดยประเมินรูปแบบและลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในงานนาฏยศิลป์ มีอยู่ทั้งหมด 3 ระดับ (ตารางที่ 25) กล่าวคือ

ตารางที่ 25 แสดงการวิเคราะห์หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreography) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

ลำดับ	การสร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreography Skill)		การประเมิน จากงานนาฏยศิลป์
	ระดับของการนำไปใช้	สัดส่วนของต้นแบบ	
1	ลอกเลียนแบบ (Stereotypy)	100 %	สื่อให้ทราบโดยทันทีว่าเป็น การละเล่นชุดใด
2	ดัดแปลง ประยุกต์ใช้ (Adaptation and Application)	50 %	ทันทีที่เห็น แต่อยู่รวมกันกับ ลีลาท่าทาง โดยวิธีออกแบบ ของศิลปิน สื่อออกมาใน แนวความคิด รูปแบบ องค์ประกอบการแสดง อื่นๆ
3	สร้างสรรค์ เชื่อมโยงสัมพันธ์ (Invention and Association)	25 %	ส่วนใหญ่ศิลปินสื่อออกมากับ การออกแบบลีลาท่าทางการ เคลื่อนไหวของตัวละคร ได้แก่ การแปรแถว การเคลื่อนที่ ลีลาท่าเต้น
รวม		3 ระดับ	

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 25 แสดงระดับการประเมินหลักการสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางนาฏยศิลป์ (Choreography)¹⁰ ซึ่งเป็นหลักการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

¹⁰ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, หัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 ธันวาคม 2555.

4.1.4 วิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

การวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในนาฏศิลป์ ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดยคำนึงถึงอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ผู้วิจัยใช้คำถามสำหรับการวิจัย ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบ

ประการที่ 2 ปัจจัยใดของการละเล่นพื้นบ้านที่มีอิทธิพลต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

ประการที่ 3 วัตถุประสงค์และการแสดงผล หรือสื่อออกมาในนาฏศิลป์ที่เป็นรูปแบบจากการละเล่นพื้นบ้าน

คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ปรากฏการละเล่นพื้นบ้านที่มีอิทธิพลต่อชุดการแสดงนี้ ตามระดับของอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ซึ่งสามารถวิเคราะห์รายละเอียดได้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านที่พบอยู่ในระดับ “ลอกเลียนแบบ” (Stereotypy) ได้แก่ รูปแบบ วิธีหรือกติกาของการละเล่นพื้นบ้าน โดยสื่อ หรือแสดงออกมาในงานนาฏศิลป์คิดเป็น ร้อยละ 100 ของการละเล่น (ตารางที่ 26)

ลักษณะที่ 2 อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านที่พบอยู่ในระดับ “ดัดแปลงประยุกต์ใช้” (Adaptation and Application) หรือหนึ่งในสองส่วนของการละเล่นพื้นบ้าน โดยสื่อ หรือแสดงออกมาในงานนาฏศิลป์คิดเป็น ร้อยละ 50 ของการละเล่น (ตารางที่ 27)

ลักษณะที่ 3 อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านที่พบอยู่ในระดับ “สร้างสรรค์เชื่อมโยงสัมพันธ์” (Invention and Association) หรือหนึ่งในสี่ส่วนของการละเล่นพื้นบ้าน โดยสื่อ หรือแสดงออกมาในงานนาฏศิลป์คิดเป็น ร้อยละ 25 ของการละเล่น (ตารางที่ 28)

จากการละเล่นพื้นบ้านทั้งหมด 18 ชุด ที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้าน ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยไว้ในลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 26 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ระดับ "ลอกเลียนแบบ" (Stereotypy)

ลำดับ	การละเล่นพื้นบ้าน	วิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่น	
		การแสดงออกทางนาฏยศิลป์	พบในตอน
1	กระโดดเชือก	เป็นการละเล่นชุดหนึ่ง ในบริเวณ ลานกว้าง ประกอบกับการละเล่น ชุดอื่น ๆ	จากลานกว้าง จำลอง ภาพเป็นสนามหน้าบ้าน / ตอนที่ 4
2	ตีจับ	เป็นการละเล่นชุดหนึ่ง ในบริเวณ ลานกว้าง ประกอบกับการละเล่น ชุดอื่น ๆ	จากลานกว้าง จำลอง ภาพเป็นสนามหน้าบ้าน / ตอนที่ 4
3	วิ่งเปี้ยว	การแข่งขันระหว่างตัวละคร 2 ฝ่าย คือ ผู้ชาย กับผู้หญิง	จากลานกว้าง จำลอง ภาพเป็นสนามหน้าบ้าน / ตอนที่ 4
4	ซ่อนหา	ลีลาการเคลื่อนไหวของตัวละคร 2 ฝ่าย แสดงอารมณ์หลบซ่อน และ ค้นหา	จากสวนสาธารณะที่มีคน มากมาย / ตอนที่ 3
5	ขี่ม้าส่งเมือง	การละเล่นระหว่างตัวละคร 2 ฝ่าย คือ ผู้ชาย กับผู้หญิง	จากสวนสาธารณะที่มีคน มากมาย / ตอนที่ 3
6	เพลงบัวขาว	เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง	จากสวนสาธารณะที่มีคน มากมาย / ตอนที่ 3

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ลำดับ	การละเล่นพื้นบ้าน	วิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่น	
		การแสดงออกทางนาฏศิลป์	พบในตอน
7	ตั้งเต	การละเล่นระหว่างตัวละคร ้วยรุ่น 2 ฝ่าย คือ ผู้ชาย กับผู้หญิง	จากสวนสาธารณะที่มีคนมากมาย / ตอนที่ 3
8	งูกลิ้นหาง	ลักษณะการต่อแถว	จากสวนสาธารณะที่มีคนมากมาย / ตอนที่ 3
รวม		8 ชุด	

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 26 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”¹¹ ระดับ “ลอกเลียนแบบ” (Stereotypy) (ร้อยละ 100)

¹¹ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [CD-DVD], 19 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: สื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533

ภาพที่ 7 การละเล่นพื้นบ้านชุด "กระโดดเชือก"
ที่มา: สำเนาภาพจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

***หมายเหตุ การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

จากสวนสาธารณะ ตอนที่ 3

ด้านซ้ายมือของภาพ เป็นการละเล่นกระโดดเชือกของกลุ่มตัวละครที่สวมใส่ชุดไทย
ตัวละครผู้หญิงสวมชุดไทยนุ่งโจกระเบนสีเทา ห่มสไบสีขาว

ภาพที่ 8 การละเล่นพื้นบ้านชุด "ขี้ม้าส่งเมือง"
ที่มา: สำเนาภาพจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

***หมายเหตุ การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

จากสวนสาธารณะ ตอนที่ 3

แสดงการละเล่นขี้ม้าส่งเมืองของกลุ่มตัวละคร 2 กลุ่ม

ผู้เล่นมีจำนวน 3 คู่ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ตัวละครสวมชุดไทย จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 ตัวละครสวมชุดสากลนิยม จำนวน 5 คน

คู่ที่ 1 (จากด้านซ้าย) ตัวละครผู้ชายสวมชุดสากลนิยมเล่นเป็นม้า

ตัวละครผู้หญิงสวมชุดสากลนิยมเล่นเป็นเจ้าเมือง

คู่ที่ 2 (ถัดจากคู่ที่ 1) ตัวละครผู้หญิงสวมชุดไทยเล่นเป็นม้า

ตัวละครผู้ชายสวมชุดสากลนิยมเล่นเป็นเจ้าเมือง

คู่ที่ 2 (ถัดจากคู่ที่ 2) ตัวละครผู้ชายสวมชุดสากลนิยมเล่นเป็นม้า

ตัวละครผู้หญิงสวมชุดสากลนิยมเล่นเป็นเจ้าเมือง

ภาพที่ 9 การละเล่นพื้นบ้านชุด "งูกินหาง"

ที่มา: สำเนาภาพจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

***หมายเหตุ การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

ฉากสวนสาธารณะ ตอนที่ 3

แสดงการละเล่นงูกินหางของกลุ่มตัวละคร 2 กลุ่ม

ผู้เล่นมีจำนวน 13 คน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ตัวละครสวมชุดไทย จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 ตัวละครสวมชุดสากลนิยม จำนวน 12 คน

ผู้เล่นเป็นฝ่ายพองู คือ ตัวละครผู้หญิงสวมชุดไทย จำนวน 1 คน

ผู้เล่นเป็นฝ่ายแมงู คือ ตัวละครผู้หญิงสวมชุดสากลนิยม จำนวน 1 คน

ผู้เล่นเป็นฝ่ายลูกงู คือ ตัวละครผู้ชายสวมชุดสากลนิยม จำนวน 2 คน

ตัวละครผู้หญิงสวมชุดสากลนิยม จำนวน 10 คน

ตัวละครที่มีส่วนร่วมในการละเล่นงูกินหาง 3 คน จำแนกออกเป็น

ตัวละครผู้หญิงสวมชุดสากลนิยม จำนวน 2 คน

ตัวละครผู้หญิงสวมชุดไทย จำนวน 1 คน

ตารางที่ 27 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการเล่นพื้นบ้านที่พบในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ระดับ "ดัดแปลง ประยุกต์ใช้" (Adaptation and Application)

ลำดับ	การเล่นพื้นบ้าน	วิเคราะห์คุณลักษณะของการเล่น	
		การแสดงออกทางนาฏศิลป์	พบในตอน
1	โพงพาง	การเล่นของตัวละครเหมือนกับการเล่นต้นแบบ แต่เล่นประกอบบทเพลงสากล ขณะเดียวกันกับการแสดงลีลาการเต้นระบำของตัวละครอีกกลุ่มหนึ่ง	ตอนที่ 2
2	ลิงชิงหลัก	ลักษณะลีลาท่าเคลื่อนไหวเต้นระบำของตัวละคร	ตอนที่ 2
3	กระต่ายขาเดียว	ลักษณะลีลาท่าเคลื่อนไหวเต้นระบำของตัวละคร	ตอนที่ 3
4	วีรช้าวสาร	การเล่นของกลุ่มตัวละคร ไม่ปรากฏเพียงบทร้องประกอบการเล่นวีรช้าวสาร แต่เป็นเสียงบรรเลงของดนตรีสากล	ตอนที่ 3
5	มอญซอนผ้า	การเล่นของกลุ่มตัวละคร ไม่ปรากฏเพียงบทร้องประกอบการเล่นมอญซอนผ้า แต่เป็นเสียงบรรเลงของดนตรีสากล	ตอนที่ 3
รวม		5 ชุด	

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 28 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ระดับ “สร้างสรรค์ เชื่อมโยงสัมพันธ์” (Invention and Association)

ลำดับ	รูปแบบของ ละเล่นพื้นบ้าน	วิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่น		
		วัตถุดิบ	ลักษณะทางนาฏศิลป์	พบในตอน
1	ชักเย่อ	รูปแบบการเคลื่อนไหวของร่างกาย แบบหน้า หลัง สลับกับ	การออกแบบท่าเต้นของตัวละคร	ตอนที่ 5
2	วิ่งสามขา	รูปแบบของการเคลื่อนที่โดยใช้วิธีนำผ้าผูกขา	การออกแบบท่าเต้นของตัวละคร	ตอนที่ 3
3	วิ่งไล่จับ	วิธีการของไล่ ไปมา	การออกแบบท่าเต้นของตัวละคร	ตอนที่ 2
4	กลองยาว	เสียงเพลง	เสียงประกอบเพลงสำหรับเต้นรำชุดหนึ่ง	ตอนที่ 3
5	เสื่อข้ามห้วย	รูปแบบของทำนอง	การออกแบบท่าเต้นของตัวละคร	ตอนที่ 3
รวม		5 ชุด		

ที่มา: ผู้วิจัย

4.2 แนวความคิดและรูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน

การวิเคราะห์แนวความคิดและรูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน ได้ศึกษาผลงานการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สร้างสรรค์ผลงานการแสดงโดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี โดยแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ข้อใหญ่ คือ

ข้อที่ 1 วิเคราะห์แนวความคิดการสร้างสรรค์การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับจากอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้าน

ข้อที่ 2 วิเคราะห์รูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยมีอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านเข้ามาเกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากแนวความคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน รวมทั้งยังได้บรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบกับเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ในรูปแบบตาราง รูปภาพ สลับกันไป เพื่อให้สะท้อนแนวความคิดจากการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับต่อไป

4.2.1 วิเคราะห์แนวความคิดการสร้างสรรค์การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับจากอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้าน

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางนาฏยศิลป์ไทย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” เป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นโดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เมื่อปีพุทธศักราช 2533 ล่วงเลยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2556) นับเวลาได้ประมาณ 23 ปีเศษ เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาตั้งแต่ครั้งที่ศิลปินได้สร้างสรรค์และจัดแสดงสำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ถือว่านานพอสมควร ทุกครั้งที่มีโอกาสได้ร่วมชมการแสดงทางนาฏยศิลป์ไทย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ผ่านสื่อมัลติมีเดียครั้งใด ความประทับใจและความสุขพลันบังเกิดขึ้นทันที

ทฤษฎีความคิดสองลักษณะตามแนวความคิดของดี เซคโก (De Cecco)¹² อธิบายถึงการทำงานของสมองมนุษย์มีแนวคิดเบื้องต้นว่า เฝ่าพันธุ์ของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีกของมนุษย์มาเป็นเวลา 15 ปี

นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันสรุปได้ว่า มนุษย์แต่ละคนมีสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้าย และสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการ ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้ายเป็นส่วนที่คิดและมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้ความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินั้น มีขั้นตอนของการสร้างสรรค์ 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration)

ขั้นที่ 2 แนวความคิดจินตนาการ (Imagination)

เมื่อกระบวนการตามขั้นตอนของความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นแล้ว เป็นการจุดประกายไฟแห่งความเป็นศิลปิน ในการสร้างสรรค์และออกแบบงานทางด้านนาฏยศิลป์

1) วิเคราะห์ที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) ในการสร้างงานด้านนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน

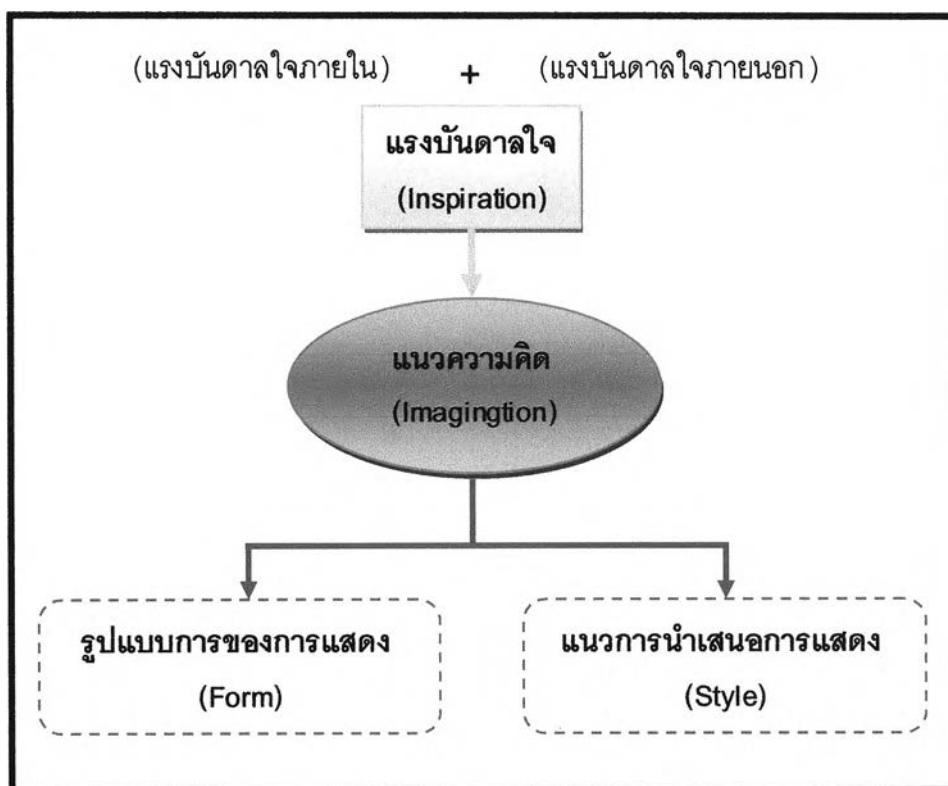
การวิเคราะห์แรงบันดาลใจ (Inspiration) ในการสร้างงานด้านนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน ผู้วิจัยได้จำแนกแรงบันดาลใจออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แรงบันดาลใจภายนอก และแรงบันดาลใจภายใน

เมื่อพิจารณาหลักการ (Analysis of Principles) และวิธีการคิด (Methodology) ในการออกแบบรูปแบบ (Design of Form) ของนาฏยศิลป์ ที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์นำมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบของการแสดงทางนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ.

---

¹² De Cecco, J. P, The Psychology of Learning and Instruction: Educational Psychology (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1968), p. 227.

2533" โดยอยู่ภายใต้อิทธิพลที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดกระบวนการคิดของมนุษย์ อีกระดับหนึ่ง ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์มาจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ จำแนกออกเป็น 2 ปัจจัย (ดังแผนภาพที่ 14) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะทำให้เกิดแนวความคิดภายใต้อิทธิพลของปัจจัย

แผนภาพที่ 14 แสดงกระบวนการคิดสร้างสรรค์งานของศิลปิน
ที่มา: ผู้วิจัย

จากการศึกษาแนวความคิดของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreographer) การแสดงทางนาฏศิลป์ไทย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" แล้วนั้น พบว่า แนวความคิดในการนำเสนอเป็นรูปแบบการแสดงทางนาฏศิลป์ รูปแบบใหม่ที่นำลักษณะของการแสดงทางนาฏศิลป์อื่น ๆ เข้ามาผสมผสานเข้าด้วยกัน กล่าวคือ ศิลปินผู้สร้างสรรค์ได้นำทั้งรูปแบบ (Form) และรูปร่าง (Shape) หรือแนวทางการนำเสนอ (Style) จากนาฏศิลป์อื่น ๆ นำมาสร้างสรรค์ผสมผสาน (Harmony) เข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์แบบใหม่ (Modern Dance)

ด้วยความเชี่ยวชาญทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Arts) ประกอบกับเทคนิคเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปินผู้สร้างสรรค์ ทำให้ลักษณะของการแสดงทางนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ดังกล่าวมีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ของรูปแบบการแสดง ที่เรียกกันว่า นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance) ซึ่งลักษณะการแสดงทางนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ หรือนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ สร้างความแปลกใหม่ในมิติทางการแสดงนาฏศิลป์ของเมืองไทยในเวลานั้น ความชื่นชอบและความนิยมประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ที่ต้องการแสวงหาและสร้างวัฒนธรรมใหม่ในสังคมไทย รวมทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสื่อและเทคโนโลยีระดับนานาชาติ เป็นปัจจัยสนับสนุนให้รูปแบบการแสดงทางนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ (Modern Dance) หรือนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เป็นที่ยอมรับของสังคมไทยทั้งกลุ่มศิลปินด้านนาฏศิลป์¹³ ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ริเริ่มนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย¹⁴ หรือแม้แต่กระทั่งผู้ชมการแสดงรวมถึงผู้จัดการแสดงทางนาฏศิลป์ในระดับชาติและนานาชาติในขณะนั้น

การแสดงทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance) ในรูปแบบการสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เมื่อครั้งพ.ศ. 2533 นั้น จากการศึกษายังพบว่า นาฏศิลป์ที่มีรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ปรากฏขึ้นประมาณปี 2530 และยังคงพบเห็นอยู่เสมอมาในปัจจุบัน¹⁵ ของการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยยังได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันนี้

¹³ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คำประกาศเกียรติคุณ อาจารย์ดีเด่นประจำปี 2548.

(กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548). อ้างถึงใน ชวโรดมน์ วัลย์เมธี, "การสร้างลักษณะงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี," รายงานการอบรมสัมมนาทางด้านนาฏศิลป์ "นาฏศิลป์เพื่อห่มวลมนุษยชาติ" (Dance For All) (กรุงเทพมหานคร: ภาคนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 56.

¹⁴ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "จุฬาฯ วิจัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดพิธีประกาศเกียรติคุณศาสตราจารย์ รวงวัลย์ก้อยงเชิดชูเกียรติ คณาจารย์ผู้มีผลงานดีเด่นด้านต่าง ๆ และรางวัลคนดีศรีจุฬาฯ," จุฬาสัมพันธ์ ปีที่ 54 ฉบับที่ 13 (28 มีนาคม 2554) : 6.

¹⁵ ปิยวดี มากพา, นาฏศิลป์ไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้จากวิทยานิพนธ์ด้านนาฏศิลป์ไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), หน้า 93.

ยังสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยของสิริธร ศรีชลาคม¹⁶ ได้แสดงถึงรูปแบบของการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ในรูปแบบการสร้างสรรค้งานทางนาฏศิลป์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ที่ศิลปินรุ่นใหม่นำมาเป็นแนวทางและรูปแบบในการสร้างสรรค้งานทางด้านนาฏศิลป์ในสังคมไทยยุคปัจจุบันนี้

ดังนั้นรูปแบบในการแสดงนาฏศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ เป็นรูปแบบของการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยแบบใหม่ หรือเรียกว่า นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance) นั่นเอง

เมื่อทราบแนวความคิดในการสร้างสรรค้งานลักษณะนาฏศิลป์ที่ศิลปินนำมาสร้างสรรค้งานเป็นชุดการแสดงแล้วนั้น การวิเคราะห์คุณลักษณะต่อไปคือ แนวความคิดในรูปแบบ (Form) ของการแสดงนาฏศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ต่อไป

แนวความคิดในการออกแบบรูปแบบ (Design of Form) ในการแสดงนาฏศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ของศิลปินผู้สร้างสรรค้งาน หากกล่าวถึง "การออกแบบ" (Design) ศิลปินต้องมีทั้งความเป็นศิลป์และความเป็นนักวิชาการอยู่ร่วมกัน กล่าวคือ

"การออกแบบ" (Design) นั้นศิลปินผู้สร้างสรรค้งานจะต้องใช้ทั้งความเป็นศิลปินและความเป็นนักวิชาการในเวลาเดียวกัน เพราะการออกแบบสำหรับงานนาฏศิลป์ด้านต่าง ๆ เช่น รูปแบบของนาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดง วิธีการดำเนินเรื่อง จัดองค์ประกอบของการแสดง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับศิลปินที่ขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งไป หรือทำให้นาฏศิลป์ชุดนั้นขาดสุนทรียภาพสำหรับการแสดง

---

¹⁶ สิริธร ศรีชลาคม, "นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย: การสร้างสรรค้งานโดยผสมผสานนาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์สกุลอื่น ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2510 - 2542," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 123

จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึง คุณสมบัติศิลปินผู้สร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาถึงคุณสมบัติดังกล่าวกับงานสร้างสรรค์ นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ ทำให้มั่นใจถึงผลงานที่ศึกษาเพราะเป็นผลงานที่ได้คุณภาพระดับชาติ เพราะศิลปินผู้สร้างสรรค์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้รับรางวัลเชิดชูเกียรติศิลปินต้นแบบทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ประจำปีพุทธศักราช 2555 ครั้งที่ 1 และเป็นศิลปินท่านของประเทศไทยที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินให้เป็นต้นแบบทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย¹⁷ ทำให้มั่นใจได้ว่า ผลงานการสร้างสรรค์การแสดงทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” มีคุณค่าสมควรกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณา แนวความคิดในการออกแบบรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์มุ่งเน้นถึงเอกลักษณ์ไทยเป็นแนวความคิดหลัก¹⁸ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ในเรื่องเอกลักษณ์ความเป็นไทย¹⁹ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของชีวิต หรือแก่นชีวิต ของศิลปินท่านนี้เลยทีเดียว

มองย้อนกลับไปดูผลงานการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreographer) ใน การแสดงทางนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ หรือผลงานทางวิชาการ ที่ปรากฏให้พบเห็นแก่สาธารณชนทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ เช่น

¹⁷ วิชชุตา วุฒาพิศย์, “การเกณฑ์การสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ นักแสดง ผู้สร้างสรรค์ ผู้ถ่ายทอด,” (ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 1.

¹⁸ Wayne Burns, “Dancing for the Kingdom,” *Bangkok Post* (25 February 1990): 23.

¹⁹ อนุรักษ์ เพ็ชรเรือง, “นาฏศิลป์ในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยครั้งที่ 38 จามจุรีเกมส์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 182 - 194.

พ.ศ. 2531 ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเดี่ยวในงานเข้าแบงค์ด้านเฟสตีเวล (South Bank Dance Festival) ณ กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร (อังกฤษ)²⁰

พ.ศ. 2532 ศิลปินไทยผู้สร้างสรรค์และออกแบบท่าเต้น ผู้กำกับการแสดงงานแฟชั่นไทยร่วมสมัยแสดงเครื่องเพชรไทยในงาน "วลัยราตรี"²¹ ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ฯ และอลิซาเบท เทเลอร์ (Elizabeth Taylor) ดาราภาพยนตร์ฮอลลีวูด²²

พ.ศ. 2547 ผู้กำกับการแสดงและออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในรูปแบบของวรรณคดีจินตภาพ "นารายณ์อวตาร" ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย²³

พ.ศ. 2548 หนังสือ "ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก"²⁴

พ.ศ. 2550 หนังสือ "Narai Avatara Performing The Thai Ramayana in The Modern World"²⁵

---

²⁰ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 ธันวาคม 2555.

²¹ นราพงษ์ จรัสศรี, ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก, หน้า 162.

²² จิรายุทธ พรมรักษ์, "เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 13.

²³ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 ธันวาคม 2555.

²⁴ นราพงษ์ จรัสศรี, ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก, หน้า 1.

²⁵ Naraphong Charassri, Narai Avatara: Performing The Thai Ramayana in The Modern World(Thailand: Amari Printing and Publishing Public Company Limited, 2007), p. 1.

ข้างต้นเป็นตัวอย่างผลงานของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ ที่แสดงถึงความเป็นเลิศทั้งศิลปะและวิชาการ พิจารณาจากผลงานตัวอย่างข้างต้นของศิลปินผู้สร้างสรรค์ พบว่าในทุกผลงานที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาแสดงในที่นี้ แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่ศิลปินถือว่าเป็น “แก่นชีวิต” ที่หยั่งรากเหง้าฝังลึกลงไปในความเป็นคนไทย ในทำนองเดียวกันนี้คุณลักษณะ หรือความเป็นเอกลักษณ์ไทยย่อมปรากฏในผลงานที่ศิลปิน²⁶ได้สร้างสรรค์ ในผลงาน เช่น ผู้สร้างสรรค์หรือออกแบบท่าเต้นในการแสดงทางนาฏยศิลป์ ออกแบบองค์ประกอบการแสดงทางนาฏยศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นผู้กำกับเวที หรือกำกับการแสดงทางนาฏยศิลป์ เป็นต้น ซึ่งผลงานต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแสดงคุณลักษณะของความเป็นเอกลักษณ์ไทยออกมาโดยแท้

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) ซึ่งเป็นกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดยจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ

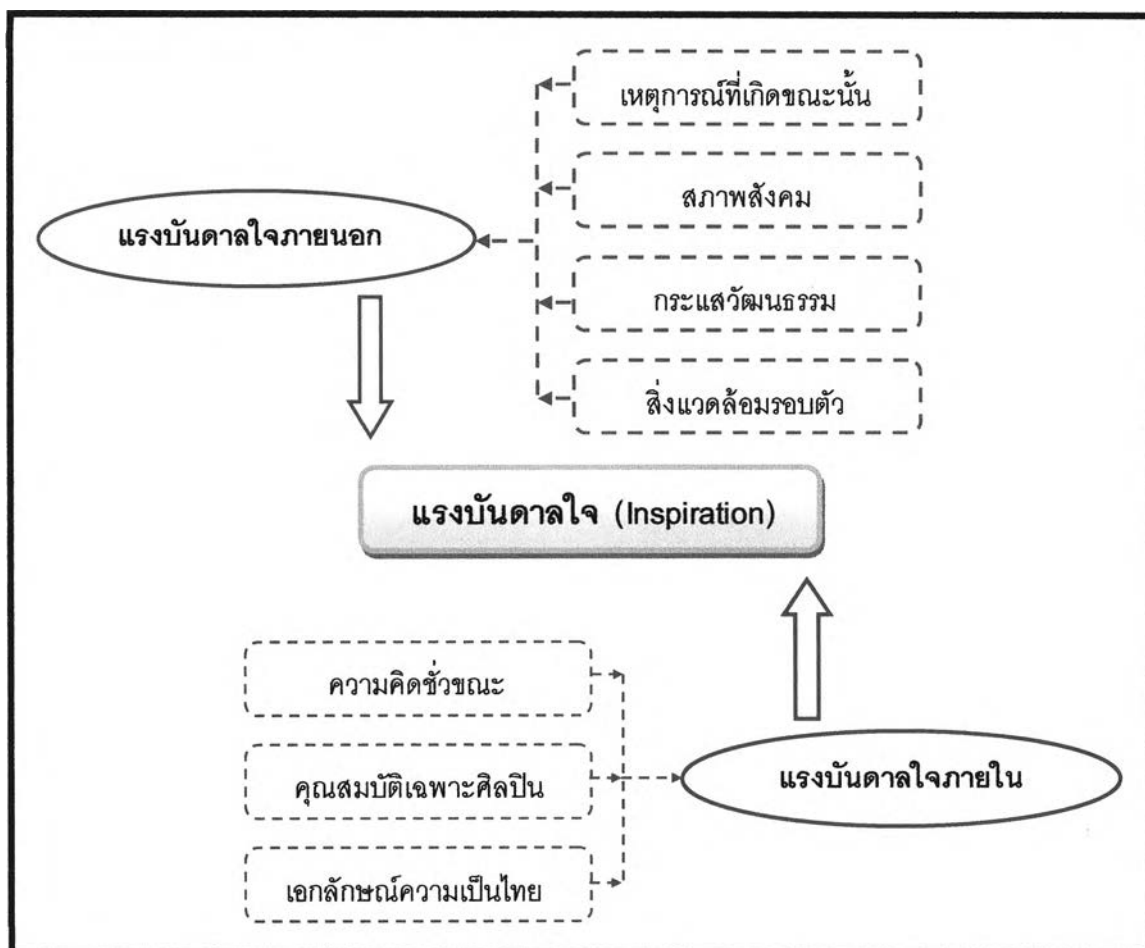
ลักษณะที่ 1 แรงบันดาลใจภายนอก คือ แรงกระตุ้น จากสิ่งที่รับรู้ จากสังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสรรพสิ่งทั้งมวลรวมทั้งศิลปะด้วย สีสันที่สวยงามในธรรมชาติความประทับใจในสิ่งที่พบเห็น ทำให้ศิลปินอยากที่จะบันทึกความงามนั้นไว้ แรงบันดาลใจจากสภาพสังคม เช่น สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ความเดือดร้อนจากระบบเศรษฐกิจ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น เป็นอีกประการหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ศิลปินอยากช่วยเหลือ หรือแสดงความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นด้วยวิธีการทางศิลปะ

ลักษณะที่ 2 แรงบันดาลใจภายใน คือ การขุดคิดขึ้นมาเองภายในใจ อยากที่จะค้นหารูปแบบความงาม ความแปลกใหม่ อยากทดลอง อยากทำเพื่อแสดงหารูปแบบความงามที่เหมาะสมกับยุคสมัยและความต้องการของตนเอง

---

²⁶ จิรายุทธ พรหมรักษ์, “เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 93 - 96.

จากการศึกษาผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์ที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) ซึ่งเป็นกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ดังปรากฏเป็นลำดับขั้นตอนที่นำเสนอไว้ในแผนภาพที่ 15 ดังนี้

แผนภาพที่ 15 แสดงที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) ของศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"
ที่มา: ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 14 พบว่า ที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) ทั้ง 2 ลักษณะ คือ แรงบันดาลใจภายนอก และแรงบันดาลใจภายในของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" แสดงถึงลักษณะของวัฒนธรรมการละเล่นพื้น ที่ปรากฏเป็นความหมายโดยนัย คือ เอกลักษณ์ความเป็นไทย นั่นเอง

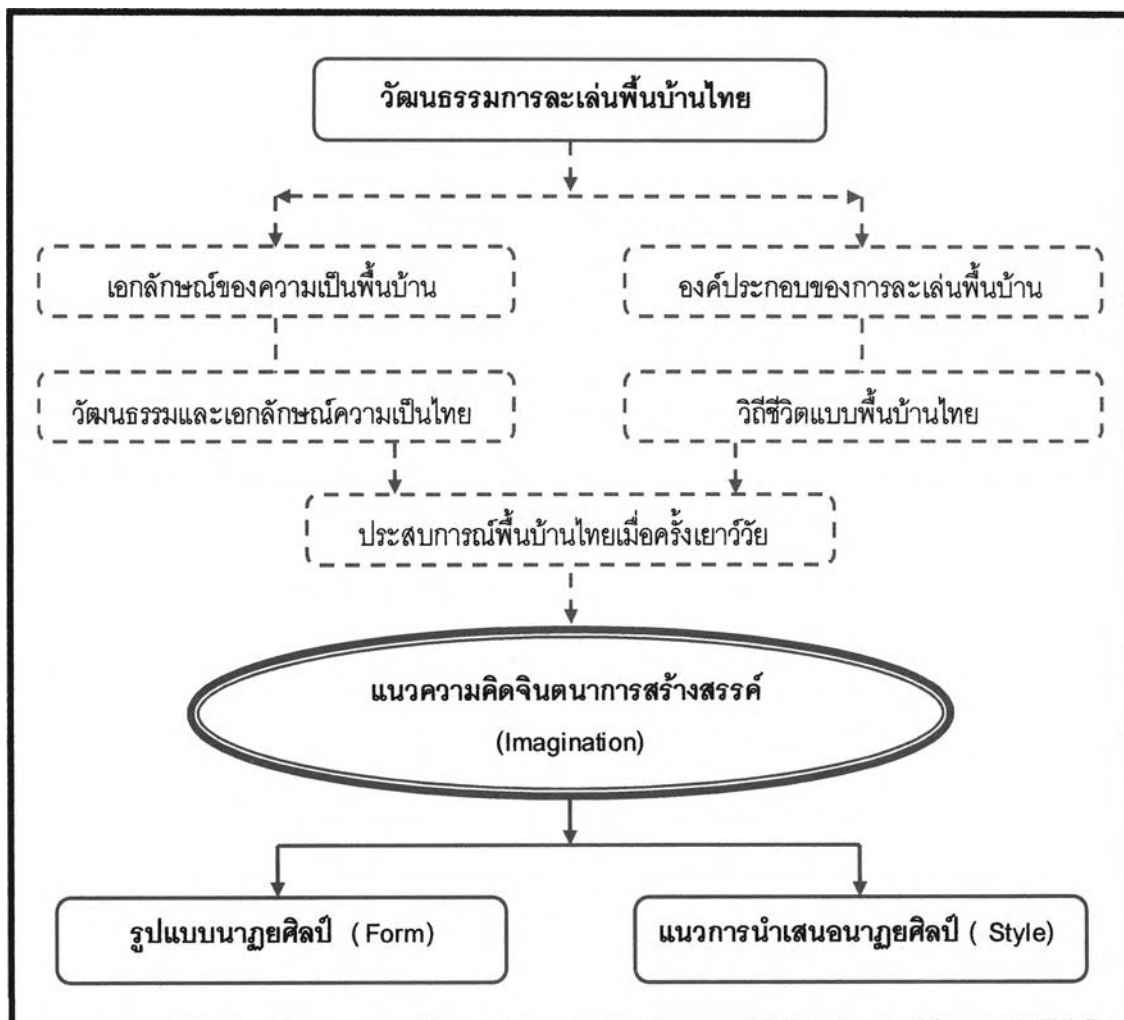
2) วิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

แนวความคิดจินตนาการ (Imagination) เมื่อศิลปินเกิดแรงบันดาลใจขึ้นตอนต่อเนื่อง คือ ความคิดจินตนาการสร้างสรรค์ ประมวลขึ้นเป็นรูปแบบ ตามเรื่องราวที่คิดไว้ เช่น การใช้วัสดุ เทคนิคการสร้างจินตนาการเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล เป็นการนึกเห็นมโนภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของศิลปิน จินตนาการไม่เกิดก็ไม่รู้ว่าจะทำงานอย่างไร จินตนาการยังไม่ปรากฏว่าจะมีระบบการถ่ายทอดจากครูสู่ลูกศิษย์ได้

สำหรับแนวความคิดในการออกแบบรูปแบบการแสดงของศิลปิน คือ เอกลักษณะความเป็นไทย ดังปรากฏในข้างต้น แสดงถึงแนวความคิดหลักที่ศิลปินระลึกถึงอยู่เสมอและทุกครั้งที่ศิลปินได้ออกแบบและสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย หรือแม้กระทั่งการแสดงทางนาฏศิลป์รูปแบบอื่นที่มีโอกาส

ในการทำงานเดียวกันในการเกิดแนวความคิดในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ หรือแนวความคิดจินตนาการ (Imagination) เป็นกระบวนการที่เกิดจากแรงบันดาลใจ ใน จากข้างต้นได้วิเคราะห์แสดงที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) ของศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดยอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวความคิด (Imagination) ของศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดยอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านไทยเช่นเดียวกัน เนื่องจากแนวความคิด (Imagination) เป็นผลผลิต จากการเกิดแรงบันดาลใจ (Inspiration) ของศิลปิน ซึ่งแสดงรายละเอียดของแนวความคิดจินตนาการตามแผนภาพที่ 16 ต่อไป

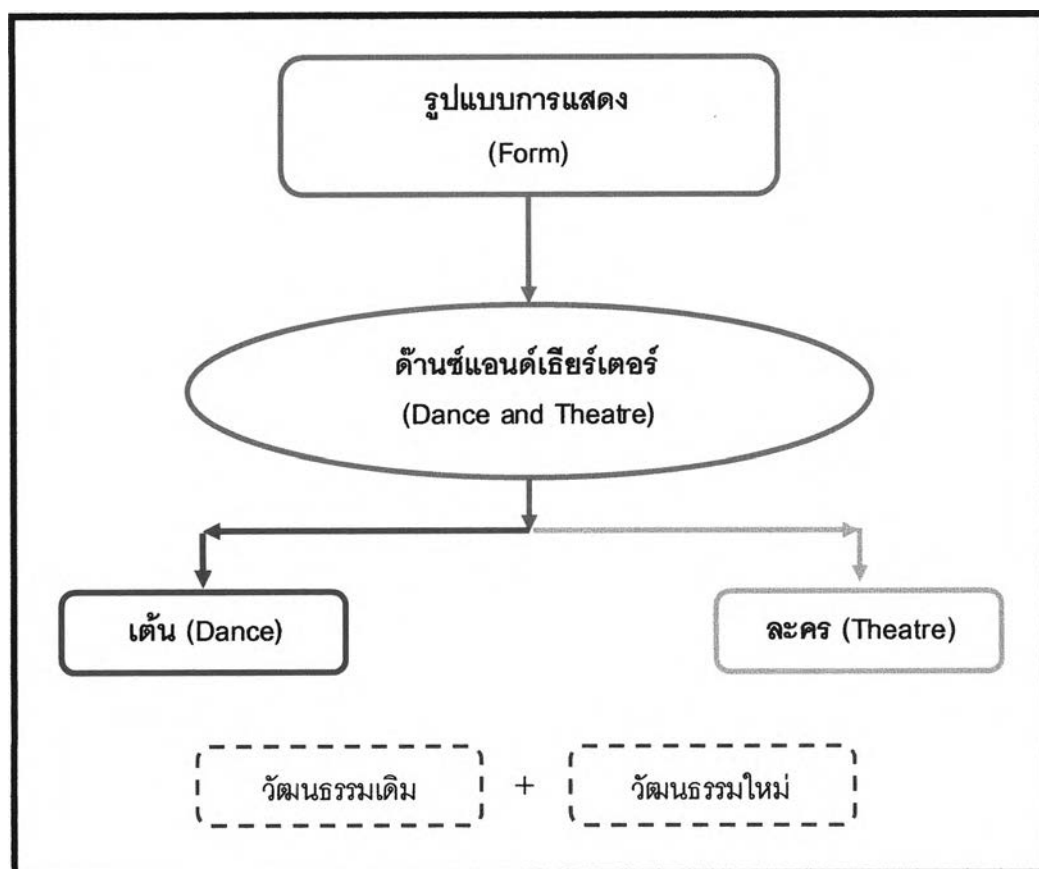

แผนภาพที่ 16 แสดงแนวความคิด (Imagination)
 ของศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"
 ที่มา: ผู้วิจัย

4.2.2 วิเคราะห์รูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยมีอิทธิพล การละเล่นพื้นบ้านเข้ามาเกี่ยวข้อง

1) รูปแบบการของการแสดง (Form)

จากการศึกษารูปแบบของการแสดง (Form) ทำให้ทราบว่าศิลปินผู้สร้างสรรค์มีรูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ด้วยรูปแบบนาฏยศิลป์ที่ศิลปินเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ เรียกว่า ดานซ์แอนด์เธียเตอร์ (Dance and Theatre) กล่าวคือ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" มีรูปแบบของการแสดงที่ผสมผสานทั้งรูปแบบการเต้นรำ (Dance) และรูปแบบการแสดงแบบภาพยนตร์ หรือละคร (Theatre) ดังกล่าวการวิเคราะห์รูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ชุดนี้ ช่างต้นศิลปินผู้สร้างสรรค์ใช้รูปแบบของการดำเนินเรื่องแบบ Theatre หรือเป็นแบบละคร (Drama) ดังแผนภาพที่ 17 นี้

แผนภาพที่ 17 แสดงรูปแบบนาฏยศิลป์ (Form) ชุด "ละครไทยพ.ศ. 2533"

ที่มา: ผู้วิจัย

สำหรับการสร้างสรรค์เรื่องราว หรือบทละครนั้น นอกจากจะมีความรู้ในด้านวรรณศิลป์ อย่างดีแล้วจะต้องมีพื้นฐานความรู้ทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาอย่างสูง ศึกษาและสังเกตมนุษย์ ในทุกแง่ ทุกมุม และพยายามนำความจริงเหล่านั้นมาตีแผ่ในเรื่องละครของสังคมในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2533) ละครคือสิ่งที่ย่อชีวิตและการต่อสู้ของมนุษย์ วิธีการแก้ปัญหาซึ่งอาจจะต้องทำ ตลอดชีวิตหรือเปลืองเวลานาน จะนำมาตีแผ่ให้คนเห็นได้ภายใน 2-3 ชั่วโมง ดังคำกล่าวของ ศาสตราจารย์ คุณหญิงเต็มสิริ บุญยสิงห์ ความว่า

“...ผู้แต่งละครจะต้องสร้างตัวละครให้ใกล้กับคนในชีวิตจริง โดยใส่ อุปนิสัยและอารมณ์ลงในตัวละคร เลือกเอาแต่เหตุการณ์ที่เด่นและสอดคล้อง กันพอที่จะให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอาศัยความ เข้าใจของผู้ดูและให้แง่คิด จึงเท่ากับละครได้ย่อความจริงของสังคมให้เรา ได้ศึกษา...”²⁷

ซึ่งในแนวความคิดของการออกแบบ ศิลปินได้แสดงเนื้อหาของเรื่อง โดยการสร้างตัว ละครดำเนินเรื่องราว สื่อความหมายเนื้อหา สาระและความคิดของศิลปินผู้สร้าง ออกมาเป็นการ กระทำ บางตัวละครศิลปินยังสร้างให้มีลักษณะนิสัยที่ใกล้กับคนในชีวิตจริง โดยใส่อุปนิสัยและ อารมณ์ลงในตัวละคร เลือกเอาแต่เหตุการณ์ที่เด่นและสอดคล้องกันพอที่จะให้เรื่องดำเนินไปอย่าง น่าสนใจ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอาศัยความเข้าใจของผู้ดูและให้แง่คิด จึงเท่ากับละครได้ย่อความ จริงของสังคมให้เราได้ศึกษา²⁸

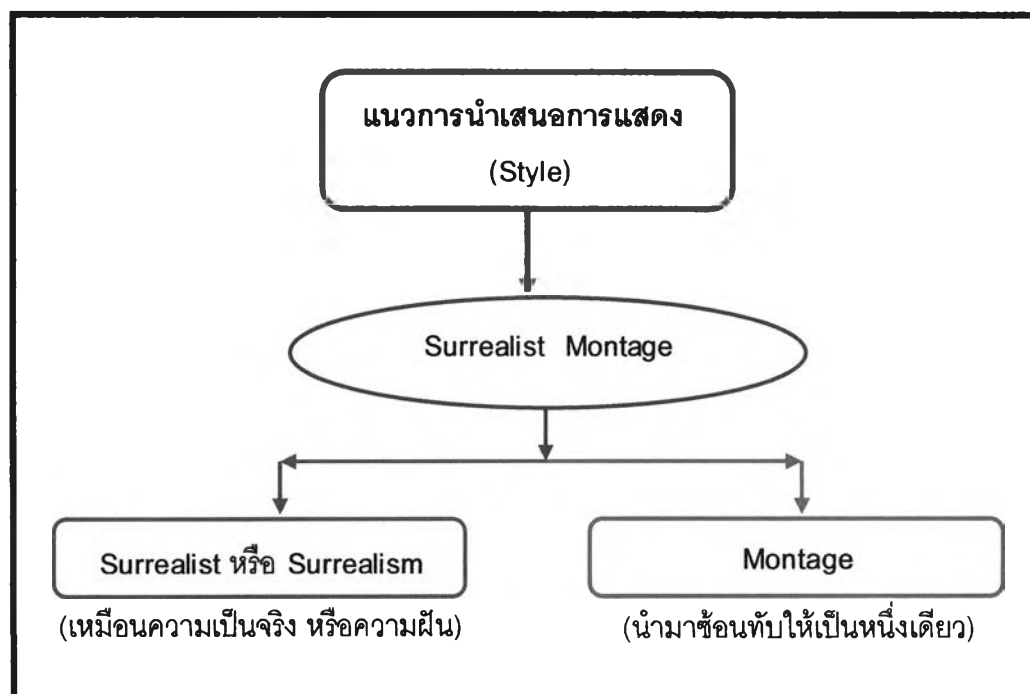
2) แนวการนำเสนอการแสดง (Style)

แนวการนำเสนอการแสดง (Style) การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

²⁷ เต็มสิริ บุญยสิงห์, วิชานาฏศิลป์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2520), หน้า 241.

²⁸ เต็มสิริ บุญยสิงห์, วิชานาฏศิลป์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2520), หน้า 241.

แผนภาพที่ 18 แสดงแนวการนำเสนอ (Style) นาฏยศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"
ที่มา: ผู้วิจัย

ศิลปะแบบ Surrealist Montage เป็นแนวการนำเสนอการแสดง (Style) นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"²⁹ มีการสื่อความคิดของศิลปินผู้สร้าง แสดงออกมาผ่านลักษณะนิสัยของตัวละคร ประกอบกับการดำเนินเรื่องรวดเร็วเจือปนด้วยความตลกขบขัน โดดเอน บางคราวถึงกับหยาบโตน การร่ายรำก็มีที่ท่าว่องไวกระฉับกระเฉงเน้นความรู้สึกเด่นชัด เป็นจริงเป็นจัง³⁰

"...มีความคล้ายคลึงกับการแสดงละครที่มีรูปลักษณะยอดเยี่ยม คือ Opera ที่เรียกกันว่า อุปรากร ถือดนตรีเป็นใหญ่ ถ้าไม่ใช่ศัพท์อุปรากร ซึ่งเกิดขึ้นในหลังรัชกาลที่ 6 ก็อาจใช้คำว่าละครสังคีตนี้เอง ข้าพเจ้าเดาเอาว่า

²⁹ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, หัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 19 มกราคม 2556.

³⁰ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การแสดงและการเล่นพื้นเมืองของไทยภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525), หน้า 28.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนึกถึงคำว่า Opera เมื่อทรงใช้ศัพท์คำว่า "ละครสังคีต"...³¹

ซึ่งลักษณะของนาฏศิลป์ชุดนี้ ก็ยังมีรูปแบบคล้ายของการแสดงที่กล่าวข้างต้น คือ ละครสังคีต นั่นเอง

"...การที่ละครสังคีตมีลักษณะพิเศษหลายประการ ลักษณะพิเศษเหล่านี้เหมาะสมสมัย คือ เนื้อเรื่องล้อเลียนสังคมนั้น โดยหยิบยกเอาสิ่งที่เป็นอยู่ในสังคมมาล้อเลียนให้เกินกว่าความเป็นจริง การกำหนดละครพูดด้วยถ้อยคำชวนขันในแง่มุขที่ผู้ชมคาดไม่ถึงทำให้ผู้ชมรู้สึกขบขัน การกำหนดให้ตัวละครจำนวนมาก มีการแสดงหมู่ ตัวละครแต่งกายงดงามทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นตาตื่นใจ การใช้ทั้งบทพูดและบทร้องในการดำเนินเรื่องสามารถทำให้ดำเนินเรื่องได้กระชับ ทันท่วงที ทั้งพระองค์ยังปรับปรุงบทละครอยู่เสมอแม้เมื่อจัดการแสดงไปแล้ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้เอง ละครสังคีตจึงงดงาม น่าสนใจ และติดอยู่ในความทรงจำของคนไทยตลอดมา..."³²

ซึ่งลักษณะเด่นต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในงานนาฏศิลป์ชุดนี้เช่นเดียวกันเนื้อเรื่องล้อเลียนสังคมนั้น โดยหยิบยกเอาสิ่งที่เป็นอยู่ในสังคมมาล้อเลียนให้เกินกว่าความเป็นจริง การกำหนดละครพูดด้วยถ้อยคำชวนขันในแง่มุขที่ผู้ชมคาดไม่ถึงทำให้ผู้ชมรู้สึกขบขัน การกำหนดให้ตัวละครจำนวนมาก มีการแสดงหมู่ ตัวละครแต่งกายงดงามทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นตาตื่นใจ การใช้ทั้งบทพูดและบทร้องในการดำเนินเรื่องสามารถทำให้ดำเนินเรื่องได้กระชับ ทันท่วงที ทำให้การแสดงชุดนี้น่าสนใจ และติดอยู่ในความทรงจำของผู้ชมที่ได้รับชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

³¹ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล, งานละครของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 16.

³² นิดา มีสุข, ละครสังคีต: "ละครพูดสลับทเพลง," วารสารปาริชาติ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (เมษายน - กันยายน 2542): 41.

4.3 องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Element of Thai Contemporary Dance) ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน

การวิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงสำหรับการศึกษา อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ผู้วิจัยกำหนดให้องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ประกอบด้วยกัน 8 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

องค์ประกอบที่ 2 ตัวละคร (Character)

องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)

องค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)

องค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume)

องค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres)

องค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot)

องค์ประกอบที่ 8 ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)

องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Element of Thai Contemporary Dance) ทั้ง 8 องค์ประกอบข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ห้ผลที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" แยกตามแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ผลงานการสร้างสรรคและออกแบบนาฏยศิลป์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) ดังนี้

เมื่อพิจารณารูปแบบนาฏยศิลป์ (Form) ของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” พบว่าศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ มีแนวความคิดจินตนาการ (Imagination) ในการสร้างสรรค์รูปแบบนาฏยศิลป์ชุดนี้ ด้วยการผสมผสานรูปแบบทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประกอบกับความเชี่ยวชาญทางนาฏยศิลป์และเทคนิคเฉพาะของศิลปิน ทำให้ได้รูปแบบนาฏยศิลป์ที่มีความร่วมสมัย เรียกว่า ดันซ์แอนด์เธียเตอร์ (Dance and Theatre) กล่าวคือ การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” มีรูปแบบของการแสดงที่ผสมผสานทั้งรูปแบบการแสดงแบบ ดันซ์ (Dance) และรูปแบบนาฏยศิลป์ในลักษณะของเธียเตอร์ (Theatre) ดังกล่าวในการวิเคราะห์รูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ข้างต้น ศิลปินผู้สร้างสรรค์ใช้รูปแบบของการดำเนินเรื่องแบบ Theatre หรือเป็นแบบละคร (Drama)

เมื่อพิจารณาในส่วนของเนื้อหาวรรณกรรมสำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ผลปรากฏว่าไม่ปรากฏเป็นเนื้อหาวรรณกรรมที่เป็นรูปแบบของบทละคร (Play Script) ซึ่งในบทละครนี้สร้างขึ้นเป็นเอกสารเพื่อการบรรยายความว่าตัวละครเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร หรือคิดสิ่งใด และมีทำนองเพลงร้อง เพลง ตามรูปแบบของศิลปะการแสดงละคร³³ตามลักษณะของนาฏยศิลป์ไทย หรือนาฏยศิลป์อื่น ๆ

³³ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ศิลปะการแสดงของไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2542), หน้า 73.

การศึกษาพบเนื้อหาวรรณกรรมที่ปรากฏในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” เป็นลักษณะวิธีการสร้างสรรค์ผลงานของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เพื่อให้เกิดเป็น “เรื่อง” (Story) หรือเป็นการเล่าเนื้อหาของเรื่องผ่านการแสดงนาฏยศิลป์นั่นเอง สำหรับองค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์หรือออกเป็น 5 ดังนี้

ประการที่ 1 เนื้อเรื่อง (Story)

ประการที่ 2 โครงเรื่อง (Plot)

ประการที่ 3 แก่นของเรื่อง (Theme)

ประการที่ 4 แนวความคิดหลัก (Concept)

ประเด็นที่ 5 อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

ผลการวิเคราะห์ตามประเด็นการศึกษาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์ไว้เป็นลำดับขั้น พร้อมทั้งได้วิเคราะห์บริบททางสังคม (Context of Social) ที่ปรากฏอยู่ในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) มีรายละเอียดดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Analysis of Story) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

วิธีการเล่าเนื้อหาของเรื่องผ่านการแสดงนาฏยศิลป์ที่ปรากฏในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ด้วยวิธีการทั้ง 2 ลักษณะข้างต้น คือ การถ่ายทอดเรื่องราวผ่านรูปแบบและแนวความคิดของตัวละคร จะต้องผ่านการควบคุมและคัดกรอง ตั้งแต่ช่วงก่อนแสดงจริง หรือช่วงซ้อมอย่างเคร่งครัดโดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี โดยเฉพาะลักษณะที่ 2 ตัวละครแสดงบทบาทเอง (Improvisation) นั้น ศิลปินผู้สร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ศิลปินนักแสดงได้ใช้ความรู้ ความสามารถประกอบกับทักษะ (Skills) และความคิดสร้างสรรค์ในจินตนาการ (Imagination) เพื่อออกแบบท่าเต้น (Choreographer) หรือท่าทางการเคลื่อนไหว (Movement) ด้วยตัวศิลปินนักแสดงเอง แต่อย่างไรก็ตามต้องได้รับคำปรึกษา

และคำแนะนำ ตลอดจนเทคนิคการแสดงต่าง ๆ จากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ทุกครั้งที่มีการเปิดโอกาส

กล่าวได้ว่าวิธีให้ตัวละครแสดงบทบาทเอง หรือทำนองการแสดงสด ซึ่งที่รู้จักกันในสังคมไทย เรียกว่า "การด้นสด" (Improvisation)³⁴ กล่าวคือ จิตไร้สำนึกการแสดงออกอย่างฉับพลัน หรือกระกระทำ พฤติกรรมที่ไม่ได้เตรียมมาก่อนล่วงหน้า³⁵ ที่ทราบกันทั่วไปคือ "การสร้างสรรค์" โดยไม่ได้มีการเขียนเป็นบทละครขึ้นไว้ล่วงหน้า แต่ไม่ว่าจะเป็นการแสดงตามบทละครที่เขียนไว้ หรือการแสดงสดก็ตาม เมื่อแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้จบลงแล้ว ผู้ชมก็ต้องรู้เรื่อง

เนื่องจากเนื้อหาของวรรณกรรมนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงนาฏยศิลป์ ที่จะขาดไม่ได้เลยทีเดียว สำหรับเนื้อหาของวรรณกรรมที่แสดงเรื่องราวของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้มีลักษณะและรายละเอียดซึ่งผู้วิจัยอธิบายไว้ในลำดับต่อไป

เนื้อหาของวรรณกรรม (Subject) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" มีเนื้อหาของเรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน ปรากฏในตารางที่ 31 ดังนี้

---

³⁴ วรรณขันธ์ พลจันทร์, "ความแตกต่างแห่งสุนทรียะ: สถานการณ์ปัจจุบันของ ละครเวทีไทยร่วมสมัย (Difference of Aesthetics: The Current Situation of Thai Contemporary Theatre)," ใน *Executive Journal* (กรกฎาคม 2545): 25.

³⁵ กำจร สุนพงษ์ศรี, *ศิลปะสมัยใหม่* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 299.

ตารางที่ 29 แสดงเนื้อหาวรรณกรรม (Subject) การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”³⁶

ตอนที่	ชื่อตอน	เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)
1	ก่อนฝัน	หญิงสาวทันสมัย ก้าวเดินเข้ามายังภายในบ้านของเธอด้วยความเมื่อยล้า และอ่อนเพลีย หลังจากการกลับจากการใช้ชีวิตเป็นพนักงานเอกสารในสำนักงานทางกฎหมายแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
		เธอเอนกายลงนอนหลับบนโซฟาที่วางหลบอยู่ใกล้บันไดทางขึ้นชั้นบน ด้วยความอ่อนเพลียนั้นเอง ทำให้เธอหลับสนิท ภาพทุกอย่างจึงมืดมิดลงพร้อมกับความเงียบ ³⁷
2	ฝัน 1 การเดินเมดเลย์	จากนั้นเสียงขลุ่ยค่อยดังขึ้นอย่างเป็นลำดับ สลับกับการปรากฏกายของกลุ่มตัวละครที่สวมชุดไทยออกมา

³⁶ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [CD-DVD], 19 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: สื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533

³⁷ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [Computer Programming of Sound File], 19 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: บันทึกเสียงสื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533 , จีรวัดณ์ รัตนเทพปัญญากุล [ผู้บันทึก Sound File]

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ตอนที่	ชื่อตอน	เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)
3	ฝัน 2 สิทธิสตรีในสังคมไทย	สิทธิสตรีในสังคมไทย ³⁸ ที่ต้องการมีความเท่าเทียมบุรุษเพศต้องทำทุกวิถีทางเพื่อความเสมอภาคของตน
4	ฝัน 3 การแข่งขันกันภายในสังคมไทย	การแข่งขันกันภายในสังคมไทย ³⁹ หรือกลุ่มชนซึ่งเป็นการเอาวัดเอาเปรียบ ชิงกันและกัน
5	ฝัน 4 ความไร้สาระ หรือไม่มีแก่นสารของสังคมไทย	ความไร้สาระ หรือไม่มีแก่นสารของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน
6	ฝัน 5 ความสนุกสนานรื่นเริง	ความสนุกสนานรื่นเริง ของคนในสังคมยุคปัจจุบัน โดยมีรู้ว่าจะมีภัยอันตรายใกล้เข้ามาถึงตนเองทุกวินาที ถึงแม้ว่าจะมีการเตือนจากสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเองก็ตามที่ ⁴⁰

³⁸ สัมภาษณ์, นราพงษ์ จรัสศรี. ศิลปินต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยประจำปี 2555 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 19 มกราคม 2556.

³⁹ สัมภาษณ์, นราพงษ์ จรัสศรี. ศิลปินต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยประจำปี 2555 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 19 มกราคม 2556.

⁴⁰ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [Computer Programming of Sound File], 19 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: บันทึกเสียงสื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย อนุหอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533, จีวีวัฒน์ รัตนเทพปัญญากุล [ผู้บันทึก Sound File]

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ตอนที่	ชื่อตอน	เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)
7	ความจริงเมื่อตื่นจากฝัน	<p>สุดท้ายของการแสดง กล่าวถึงทุกชีวิตได้จบลง โดยมีหญิงสาวนั้นค่อยๆ ดูการจากไปของทุกคนอย่างอาลัยอาวรณ์ แล้วเศร้าสลด เมื่อทุกอย่างจบลง ภาพก็ย้อนกลับไป</p> <p>เมื่อหญิงสาวหลับอยู่บนโซฟา และตื่นขึ้น เธอพบว่าทุกเหตุการณ์ที่ผ่านไปเมื่อสักครู่เป็นเพียงความฝันนั่นเอง ทุกชีวิตที่จากเธอไปเมื่อครั้งเป็นความฝัน ได้มาพบปะเธออยู่ตรงหน้า ทุกคนยิ้ม มีความสุข⁴¹</p>
รวม		7 ตอน

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 29 แสดงเนื้อหาวรรณกรรม (Subject) การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ผลงานการกำกับและออกแบบนาฏศิลป์ โดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินต้นแบบทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยประจำปีพุทธศักราช 2555 พบว่าเนื้อหาวรรณกรรมของการแสดงชุดนี้ ศิลปินเล่าเนื้อหาวรรณกรรมผ่านตัวละครต่าง ๆ ด้วยวิธีและองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ (Element of Dance) เช่น การแสดงสีหน้า บทเพลง เทคนิคแสงและเสียง ตลอดจนการแสดงออกถึงอารมณ์ด้วยลีลาการเคลื่อนไหว หรืออารมณ์

⁴¹ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [Computer Programming of Sound File], 19 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: บันทึกเสียงสื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533, จิรวัดณ์ รัตนเทพปัญญากุล [ผู้บันทึก Sound File]

ของตัวละคร (Emotional of Character) ที่เรียกว่า "ภาษาท่า"⁴² เป็นต้น แล้วดำเนินด้วยความฝันของตัวละครผู้หญิง สื่อความหมาย (Interpretative) ความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์ออกมา ผ่านนาฏศิลป์หลากหลาย (Dance Variety) ที่ผสมผสานกัน

2) วิเคราะห์โครงเรื่อง (Analysis of Plot) ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย "ละครไทย พ.ศ. 2533"

เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ทั้ง 7 ตอนนี้ปรากฏเป็นรูปธรรมที่แสดงออกมาในลักษณะทางวรรณศิลป์ เมื่อพิจารณาตามลำดับของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" อย่างมีเหตุผล และมีจุดหมายปลายทาง⁴³ จะทำให้ทราบโครงเรื่อง (Plot) ของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดนี้

จากจุดเริ่มต้นปูพื้น (Exposition) สู่อุบัติเหตุ (Crisis) ดำเนินไปจนถึงจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) และค่อย ๆ คลี่คลายลง (Falling Down) จนกระทั่งถึงบทสรุปของตอนจบ (Conclusion) ดังนี้

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" เริ่มต้นของเรื่องราว (Exposition) ด้วยการนอนหลับของตัวละคร จากนั้นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในความฝันของเธอจึงเริ่มต้นขึ้น การดำเนินเรื่องด้วยลักษณะของศิลปะแบบเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) หรือศิลปะลึกลับเหนือจริง แบบลักษณะของรูปแบบงานศิลปะที่พัฒนาการจากศิลปะดาดา (Dada)⁴⁴ ศิลปะแบบเซอร์เรียลลิสม์ศิลปะอันเกิดจากการที่มนุษย์ใช้จินตนาการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการแสดงออก และจินตนาการดังกล่าวคือ จิตใต้สำนึก (Subconscious) กล่าวคือ จิตใต้สำนึกเป็นภาวะของความฝัน ที่มีกระบวนการต่อเนื่องจนสามารถนำมาสร้างสรรค์งานศิลปะได้ ผสมผสานกับเทคนิคทางศิลปะที่มีลักษณะของการซ้อนภาพให้เป็นภาพเดียว (Montage)⁴⁵ ที่เป็นการนำ

⁴² ธนิต อยู่โพธิ์, โขน (พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวพร, 2511), หน้า 148-150.

⁴³ กระทรวงศึกษาธิการ, ศิลปะการละครเบื้องต้น 1 - 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2529), หน้า 13.

⁴⁴ กำจร สุนพงษ์ศรี, ศิลปะสมัยใหม่, หน้า 326.

⁴⁵ สัมภาษณ์ วิชชุดา วุธาพิทย, อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 24 มีนาคม 2556.

เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นความผันมาเรียงต่อกันแบบไม่ต่อเนื่อง เมื่อเรื่องราวทุกอย่างดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนจนกระทั่งความผันเรื่องแรกของเธอได้เกิดขึ้นจึงเป็นจุดวิกฤต (Crisis) ทำให้ความซับซ้อน (Complexity) เริ่มขึ้นภาพที่เกิดขึ้นนั้นสลับไปสลับมาระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยในขณะนั้น ได้แก่

ความผันเรื่องที่ 1 ภายใต้เนื้อหาสำคัญ (Theme) คือ สิทธิเสรีภาพของสตรีและความเสมอภาคเท่าเทียม (Equity) ในระดับปัจเจกบุคคล (Individual) ของสังคมไทย การดูถูก และข่มเหงสตรีผู้ซึ่งไร้ทางต่อสู้

ความผันเรื่องที่ 2 ภายใต้เนื้อหาสำคัญ (Theme) คือ ความเสื่อมโทรมของสังคมเมืองหลวง การขาดการขัดเกลาจิตใจทำให้ความหยาบกระด้างภายในจิตใต้สำนึกของมนุษย์แสดงออกมา ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การแข่งขันในสังคมเมือง ความไร้ซึ่งความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ที่กำลังตกทุกข์ที่อยู่รอบข้าง

ความผันเรื่องที่ 3 ความละเลยเอาใจใส่วัฒนธรรมไทย (Thai Culture) ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ (National Identity) ของประชาชนในสังคมไทย

จากนั้นเหตุต่าง ๆ ก็เริ่มมีความใกล้เคียงกับสภาพบริบททางสังคมไทยในยุคปัจจุบันมากที่สุด (บริบททางสังคมไทยเมื่อปีพุทธศักราช 2533) หรือเรียกได้ว่าเป็นจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) เมื่อเกิดภาพความผันเรื่องต่อไป

ความผันเรื่องที่ 4 ความไร้ซึ่งแก่นสาร ไม่มีสาระ ค่านิยม (Value) ในวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) และกระแสทางวัฒนธรรมต่างชาติ

ความผันเรื่องที่ 5 การขาดสติยังคิดการหลงภาพมายา ความบันเทิงจนขาดสติ และการไม่ใส่ใจในสภาวะแวดล้อมรอบข้าง แม้กระทั่งมีการเตือนภัยจากสังคมรอบข้าง จนเกิดความสูญเสีย ภาพทุกอย่างจึงค่อย ๆ เริ่มชัดขึ้นเหมือนจริงในความผันของเธอ

ความสะเทือนใจ เศร้าใจ ความหม่นหวัง ความทุกข์ ที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าของเธอ แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือ หรือยับยั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ได้ ทุกชีวิตที่มีความสุขอยู่เมื่อสักครู่

ด้วยเหตุการณ์ไม่คาดฝันทำให้ทุกคนเริ่มตายจากไป⁴⁶ อย่างทุกซ์ทรมาน ภาพที่เป็นความฝันนั้นก็ค่อย ๆ คลี่คลายลง (Falling Down) เลื่อนราง จนภาพที่ปรากฏบนเวทีมีดสนิทโดยทั่วกัน ความเจ็บ ยังเป็นการเสริมอารมณ์ร่วม (Collective Emotions) ให้รู้สึกสะเทือนอารมณ์แห่งจากศูนย์เสียครั้งนี้

ทันใดนั้นหญิงสาวสะดุ้งตื่น พร้อมกับความรู้สึก (Sensory) ในอารมณ์แห่งความสูญเสียจากภาพ (Spectacle) ของเหตุการณ์ (Reversa) เมื่อครู่ที่ผ่านมา ความฝันที่เหมือนความเป็นจริง (Realism) ยังคงทำให้เธอตกอยู่ในห้วงแห่งความฝันอยู่ ในที่สุดสิ่งที่เธอคาดหวัง (Expectation) ก็เป็นความจริงทุกชีวิตที่อยู่ในภาพความฝันของเธอได้ปรากฏอยู่เบื้องหน้า รอยยิ้มบนคราบน้ำตาที่ไหลออกจากรอยนัยน์ตาทั้งสองข้างของเธอ⁴⁷ ฉากสุดท้ายของเรื่อง (Conclusion) เป็นภาพแห่งความสุข ความยินดีพาให้เธอกลับเข้าสู่โลกแห่งความเป็นจริง แล้วพร้อมที่จะดำเนินชีวิตต่อไป

"The aim of drama is to hold the mirror up to nature."⁴⁸

จากวลีข้างต้นในภาษาอังกฤษ แปลความว่า "ละครก็คือกระจกส่องธรรมชาติของทุกชีวิตนั่นเอง" ตีความหมายได้ว่า ละคร (Drama) ปรากฏภาพ (Spectacle) ที่สะท้อนถึงลักษณะทุกแง่มุมของมนุษย์ ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งที่ เป็นรูปธรรมและนามธรรมออกมาในรูปแบบ (Form) และแนวทางการดำเนินเรื่อง (Style) นั่นเอง

⁴⁶ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [CD-DVD], 8 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา: สื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533

⁴⁷ นราพงษ์ จรัสศรี, ละครไทย พ.ศ. 2533 [CD-DVD], 25 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: สื่อมัลติมีเดีย บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 ตุลาคม 2533

⁴⁸ ชมรมภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย, ภาษิตและคำคม "Proverbs and Saying" (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เม็ดทราย, ม.ป.ป.), หน้า 50.

ละคร คือ ลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์อย่างหนึ่งที่น่าเสนอชีวิต และเรื่องราว (Story) ของมนุษย์ผ่านตัวละคร (Character) มีลักษณะและวิธีการดำเนินเนื้อเรื่องตามจินตนาการ (Imagination) ในการสร้างสรรค์ (Improvisation) แตกต่างกันไปกัน ขึ้นอยู่อารมณ์ (Sensory) ของศิลปินในการสร้างโครงเรื่อง (Plot) ให้เกิดเหตุการณ์ (Harvest Moon) ต่าง ๆ นั้นเอง

เมื่อชมการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" จบลงไปแล้วนั้น นอกจากจะทราบเนื้อหาวรรณกรรมโดยตรงที่ได้รับจากการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้แล้วยังแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะ ตลอดจนทัศนคติและแนวความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรคงานนาฏศิลป์ อีกทั้งยังสะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่องานนาฏศิลป์ชุดนี้ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ได้จากเนื้อหาวรรณกรรม รวมถึงถึงแบบแผน หรือสภาพของบริบทในสังคมขณะนั้น เช่น ลักษณะการจัดการแสดงเป็นอย่างไร โรงละครมีลักษณะอย่างไร มีขนาดใหญ่หรือเล็กแค่ไหน ประเพณีของการแสดงเป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น⁴⁹ ซึ่งเรียกสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ว่า "องค์ประกอบนาฏศิลป์" (Element of Dance)

3) วิเคราะห์แนวความคิด (Analysis of Concept) ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย "ละครไทย พ.ศ. 2533"

เรื่องที่จะนำเสนอมีแนวความคิด (Idea) อะไรที่จะสื่อให้ผู้ชมรับรู้ลักษณะของเรื่องราว (Story) ที่ไม่เหมาะกับการแสดงจะปรากฏในวรรณคดีเกือบทุกเรื่องเพราะส่วนใหญ่เขียนโดยมีจุดประสงค์ทั้งให้เป็นหนังสืออ่านและให้นำมาแสดงด้วย ดังนั้นเวลานำมาแสดงจึงต้องปรับปรุงและตัดทอน เพื่อให้เหมาะกับการแสดง⁵⁰

⁴⁹ นพมาศ ศิริกายะ, การวิเคราะห์บทละคร (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว, 2525), หน้า 1 - 2.

⁵⁰ วันทนี ม่วงบุญ, แนวการศึกษาวรรณคดีการแสดง (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดจวงเจริญการพิมพ์, 2533), หน้า 73 - 74.

4) วิเคราะห์แก่นของเรื่อง (Analysis of Theme) ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533”

เป็นการพิจารณาประเด็นของเรื่อง หรือแก่นเรื่อง (Theme) ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาวรรณกรรมของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ประเด็นเนื้อหาสำคัญ หรือแก่นหลัก (Main Theme) ของเรื่อง (Story) ที่นำเสนอผ่านตัวละครนั้น จะประกอบด้วยประเด็นรอง ๆ (Sub Theme) ด้วยแต่ยังไม่ออกนอกแนวความคิดหลัก (Concept) ที่ศิลปินกำหนดไว้ ซึ่งศาสตราจารย์คุณหญิงเต็มศิริ บุญยสิงห์ ได้กล่าวถึงการบรรจุเหตุการณ์และเนื้อเรื่องของบทละคร ความว่า

“...การบรรจุเหตุการณ์และเนื้อเรื่อง มีหลักอยู่เพียงชนิดเดียวเท่านั้นละคร คือ การเอาเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ของตัวละครแต่ละตัวมารวมกัน มีความสำคัญสอดคล้องกันจนแลดูเป็นเรื่องเดียว เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์จะต้องมีความจำเป็น ตัดออกไม่ได้จะทำให้เนื้อเรื่องเสีย...”⁵¹

ส่วนในมุมมองของการสร้างสรรค์ให้เห็นภาพระหว่างงานนาฏศิลป์กับงานวรรณกรรมแล้วนั้น นาฏศิลป์สามารถทำให้ผู้ชมรับภาพได้เร็วกว่างานวรรณกรรม เนื่องด้วยมีข้อได้เปรียบที่ทำให้ได้ยินเสียงและเห็นภาพตัวละครได้ทันที สิ่งเหล่านี้เรียกว่า องค์ประกอบนาฏศิลป์ (Element of Dance) แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ คือ “กาล” หรือเวลาด้วย⁵² ซึ่ง กัญญรัตน์ เวชศาสตร์ ได้อธิบายความสัมพันธ์ของเวลากับนาฏศิลป์ ความว่า

“...ข้อด้อยคือมีเวลาจำกัด ฉะนั้นการดำเนินเรื่องเพื่อการแสดงจึงย่อมต้องกระทำอย่างรวบรัด ให้เหมาะแก่การแสดงและให้เหมาะกับเวลา เช่น ในวรรณคดีประเภทบทละครไทยสามารถแต่งให้มีบทอาบ้ำน้ำแต่งตัวได้หลาย ๆ ครั้ง คนอ่านก็อ่านตามไปได้เรื่อย ๆ แต่ในการแสดงนาฏศิลป์จะให้แสดงบทนี้หลาย ๆ ครั้งตามบทที่มีในวรรณคดีก็ย่อมจะเป็นไปไม่ได้เพราะเวลาไม่พอ และ

⁵¹ เต็มศิริ บุญยสิงห์, วิชานาฏศิลป์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2520), หน้า 335 - 336.

⁵² สัมภาษณ์ สถาพร สนทอง, ศิลปินต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ไทยประจำปี 2555 และผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร, 25 เมษายน 2556.

จะทำให้เกิดความรู้สึกเย็นเยือกเยียดขาด ดังนั้นจึงต้องมีการรวบรัดให้เกิดความกระชับ และเหมาะกับการแสดงและเวลาด้วย..."⁵³

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเวลากับการแสดงนาฏยศิลป์ หรือเหตุการณ์ของเนื้อเรื่อง มีความสำคัญอย่างมากอีกประการหนึ่งสำหรับการแสดงทางนาฏยศิลป์

5) วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) ดังนี้

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ประเด็นที่ศึกษาไว้ในแผนภาพที่ 18 ดังนี้

จากแผนภาพที่ 19 แผนภาพแสดงประเด็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) ในการแสดงนาฏยศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" พบว่าการสามารถวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมจากประเด็น 4 ประการ คือ

ประเด็นที่ 1 เนื้อเรื่อง (Story)

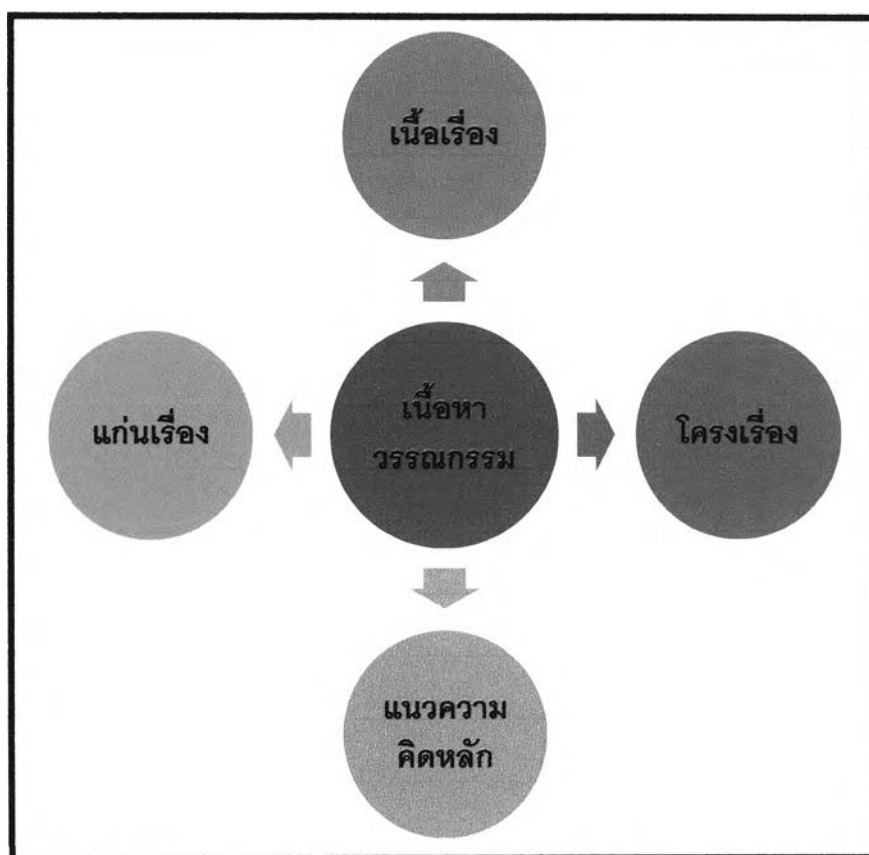
ประเด็นที่ 2 โครงเรื่อง (Plot)

ประเด็นที่ 3 แก่นของเรื่อง (Theme)

ประเด็นที่ 4 แนวความคิดหลัก (Concept)

---

⁵³ กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์, หลักวรรณคดีวิจารณ์ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), หน้า 74.

แผนภาพที่ 19 แสดงประเด็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)
ในการแสดงนาฏศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"
ที่มา: ผู้วิจัย

ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรคและออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension of Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัยสามารถรายละเอียดได้ปรากฏในตารางที่ 30 ดังนี้

ตารางที่ 30 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ระดับการแปลความ (Translation)	
	1	เครื่องแต่งกาย	
2	สถานที่	ระดับที่ 3 ดีความ	2.1 พื้นที่ประกอบกิจกรรม
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.2 ทศนิยมภาพพื้นบ้าน
3	เอกลักษณ์ของการละเล่น พื้นบ้าน	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.3 การใช้ภาษา (Language)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.4 ศาสนา ความเชื่อ (Religion)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.5 ลักษณะอยู่รวมกัน เป็นสังคม (Social)
รวม	3 องค์ประกอบ		8 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 30 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ เครื่องแต่งกายของการละเล่นพื้นบ้านไทย 1 ปัจจัย สถานที่ บริเวณประกอบกิจกรรมการละเล่น

พื้นบ้านไทย จำนวน 2 บั๊จจัย และเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 5 บั๊จจัย รวมทั้งสิ้น 8 บั๊จจัย ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบนาฏยศิลป์ (Element of Dance) ที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)

4.3.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analytical Element of Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 2 คือ ตัวละคร (Character)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 2 ตัวละคร (Character) ดังนี้

1) วิเคราะห์ตัวละคร ในแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ข้างต้น ได้แสดงผลการวิเคราะห์ที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration) และแนวความคิด (Concept) หรือจินตนาการ (Imagination) ในการสร้างสรรค์ งานนาฏยศิลป์ชุดนี้ ที่แสดงเอกลักษณ์เด่นเฉพาะของศิลป์ คือ เอกลักษณ์ความเป็นไทย ประกอบกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวละคร (Character) ที่เป็นองค์ประกอบในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งที่จะขาดหายไปไม่ได้สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัยชุดนี้ หรือนาฏยศิลป์แขนงอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่เรียกว่า “ตัวละคร” (Character) มากเป็นพิเศษ เพราะการแสดงนาฏยศิลป์ คือ สื่อ (Medium) ที่นำสาร (Data) จากผู้ส่งสาร (Messenger หรือ Sender⁵⁴) มายังผู้รับสาร (Audiences) ด้วยวิธีการต่าง ๆ หากขาดตัวละครในการแสดงชุดใดไป อาจกล่าวได้ว่า การแสดงชุดนั้นมีไขการแสดงทาง นาฏยศิลป์ก็ว่าได้ กล่าวคือ ตัวละคร เป็นบุคคลที่ศิลปินจินตนาการ (Imagination) ขึ้นมา เพื่อ

⁵⁴ สวทช., อังกฤษ-ไทย: คลังศัพท์ไทย[ออนไลน์], แหล่งที่มา [http://dict.longdo.com/search/ผู้ส่งสาร\[14 ธันวาคม 2555\]](http://dict.longdo.com/search/ผู้ส่งสาร[14 ธันวาคม 2555])

จุดประสงค์ให้แสดง หรือสื่อความหมาย ที่เป็นความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์ ในลักษณะของนามธรรม (Abstract) ออกมาเป็นภาพ (Spectacle) ทั้งอารมณ์ (Sensory) และพฤติกรรม (Expressive) ในลักษณะของรูปธรรม (Concrete) ผ่านตัวละคร นั่นเอง

เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบของการพูด⁵⁵ ของตัวละครนั้น การพูดเป็นการสื่อสารชนิดหนึ่ง ซึ่งมีกระบวนการประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สื่อ (ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร) ซึ่งแสดงออกด้วยวาจา ทำทางให้ผู้ฟังได้ทราบความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตน
2. การสื่อ (สื่อที่พูดหรือสาร) คือ เนื้อหาที่พูดตามความคิดเห็นของสื่อ หรือผู้ส่งสาร
3. ผู้รับสื่อ (ผู้ฟังหรือผู้รับสาร) การสื่อความหมายโดยการพูดนั้น สื่อกับผู้รับสื่อจะเผชิญหน้ากันอยู่ การสื่อความหมายโดยผู้รับสารและผู้ส่งสารเผชิญหน้ากันเป็นการสื่อความหมายที่ได้ผลดีกว่าวิธีอื่น เพราะผู้พูดอาจแสดงกิริยาทำทางประกอบซึ่งจะช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และผู้ฟังยังมีโอกาสซักถามได้
4. เครื่องมือสื่อความหมาย คือ คำพูดหรือภาษาอันเป็นเครื่องโยงความคิด
5. ผลที่เกิดขึ้นตามความมุ่งหมายนั้น ๆ ได้แก่
  - 5.1 เพื่อให้ความรู้ และแสดงความคิดเห็น
  - 5.2 เพื่อบอกกล่าว เช่น รายงานการวิจัย
  - 5.3 เพื่อจูงใจให้กระทำหรือเว้นการกระทำ หรือเปลี่ยนแนวความคิดบางอย่าง
  - 5.4 เพื่อยกย่องชมเชย และแก้ปัญห เช่น การอภิปรายเพื่อหาข้อยุติในปัญหา
  - 5.5 เพื่อความบันเทิง

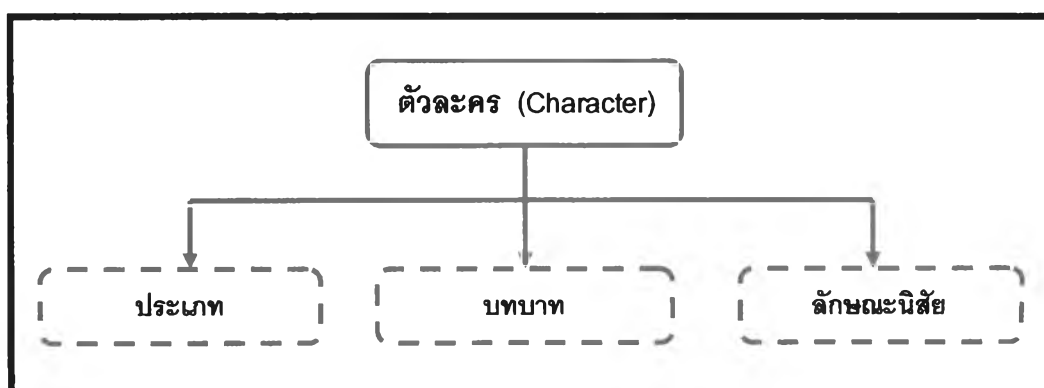
⁵⁵ กมล การกุศล, การพูดเพื่อประสิทธิผล (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิเศษเนต, 2534), หน้า 16.

เมื่อพิจารณาตัวละครในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ผู้วิจัยจำแนกประเด็นวิเคราะห์ได้ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ประเภทของตัวละคร

ประการที่ 2 บทบาทหน้าที่ของตัวละคร

ประการที่ 3 ลักษณะนิสัยของตัวละคร

แผนภาพที่ 20 แสดงประเด็นการวิเคราะห์ห้องประกอบที่ 2 ตัวละคร "Character"

ในการแสดงนาฏยศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

ที่มา: ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 20 แผนภาพแสดงประเด็นการวิเคราะห์ห้องประกอบที่ 2 ตัวละคร (Character) ในการแสดงนาฏยศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" สามารถวิเคราะห์ตัวละครตามประเด็นข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยแสดงในลำดับต่อไป

ประเภทของตัวละคร ในการแสดงนาฏยศิลป์ ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" เมื่อพิจารณาตามแนวความคิดจินตนาการ (Imaginingtion) การสร้างสรรค์ผลงานและออกแบบนาฏยศิลป์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ที่กล่าวถึง แนวการนำเสนอการแสดง (Style) ของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ โดยนำหลักการทางศิลปะที่เรียกว่า Surrealist

Montage⁵⁶ นับได้ว่าเป็นวิธีการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติหนึ่งของศิลปินต้นแบบทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยประจำปีพุทธศักราช 2555⁵⁷ ในการออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้

แนวการนำเสนอการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดดังกล่าว สามารถอธิบายถึงการจำแนกประเภทตัวละคร ที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์นำลักษณะของศิลปะเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) โดยเกิดจากการที่ศิลปินใช้จินตนาการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการแสดงออก และจินตนาการคือ จิตใต้สำนึก (Subconscious) จึงแสดงออกเป็นภาวะของความฝัน⁵⁸ ที่มีกระบวนการต่อเนื่อง นำเสนอแนวความคิดของศิลปินเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคมสื่อผ่านตัวละครสองกลุ่ม ที่สร้างความรู้สึกขัดแย้งกันเอง หรือลักษณะที่ไม่เข้าพวกกัน มาผสมผสานและเรียงร้อยต่อกันให้เป็นเรื่องราว (Story)

ตัวละครทั้งสองกลุ่มที่จำแนกออกตามแนวความคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ชุดละครไทย พ.ศ. 2533 เป็นตัวกลางที่สื่อ หรือสะท้อนแนวความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์ ผ่านการแสดงออกทั้งพฤติกรรม อารมณ์ รวมไปถึงองค์ประกอบของการแสดงอื่น ๆ ทำให้ผู้ชมรับรู้แนวความคิดของศิลปินอย่างเป็นเรื่องราว ตลอดการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ซึ่งประเภทของตัวละครที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แยกกลุ่ม และนำเสนอในตารางที่ 31 ดังนี้

---

⁵⁶ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 19 มกราคม 2556.

⁵⁷ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "การเกณฑ์การสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์นักแสดง ผู้สร้างสรรค์ ผู้ถ่ายทอด." ใน โครงการจุฬายา 100 ปี(กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า1.

⁵⁸ กำจร สุนพงษ์ศรี, ศิลปะสมัยใหม่(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 343.

ตารางที่ 31 แสดงการวิเคราะห์ประเภทตัวละครแนวการนำเสนอการแสดง (Style) นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ตามแนวความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	ประเภทตัวละคร	แนวความคิดของศิลปินผู้สร้าง	
		สัญลักษณ์ที่สื่อ	ความหมาย
1	ตัวละครไทย (กลุ่มโบราณ)	การออกแบบองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายของตัวละครเน้นสวมชุดไทย	บทบาทของตัวละครในกลุ่มสมัยโบราณ สื่อถึง <ol style="list-style-type: none"> 1. วัฒนธรรมบรรพบุรุษ 2. ความเชื่อแบบโบราณ 3. บุคคลระดับล่าง ของสังคมไทย 4. วัฒนธรรมไทย
2	ตัวละครสมัยนิยม (กลุ่มสมัยนิยม หรือสมัยใหม่)	การออกแบบองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายของตัวละครเน้นสวมชุดแบบสากลนิยม	บทบาทของตัวละครในกลุ่มสมัยนิยม สื่อถึง <ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มคนยุคปัจจุบัน 2. การมีเหตุผล วิทยาศาสตร์ 3. กลุ่มผู้ดีในสังคมไทย 4. วัฒนธรรมตะวันตก
รวม		2 ลักษณะ	

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 31 แสดงการวิเคราะห์ประเภทตัวละครแนวการนำเสนอการแสดง (Style) นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ตามแนวความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์พบว่าลักษณะของศิลปะเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) ที่แสดงถึงการสื่อจินตนาการ (Imagintion) ผ่านตัวละครที่ไม่เข้าพวกกัน นำความแตกต่างดังกล่าวนำมาผสมผสาน เรียงร้อยต่อเนื่องกันให้เกิดเป็นเรื่องราว ในลักษณะของความฝัน ที่ถูกถ่ายทอดผ่านประเภทของตัวละครที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้นั่นเอง

(ภาพที่ 7 ชาย)

(ภาพที่ 7 ขวา)

ภาพที่ 10 แสดงลักษณะตัวละครในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"

โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์

ที่มา: สำเนาภาพจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

จากภาพที่ 10 แสดงลักษณะตัวละครในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

ตัวละครประเภทที่ 1 ตัวละครไทย (ภาพที่ 7 ชาย) เป็นลักษณะตัวละครที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์สื่อออกมาด้วยสัญลักษณ์ (Symbols) ที่แสดงให้เห็นความชัดเจน หรือความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครในการออกแบบองค์ประกอบของการแสดง ในเรื่องเครื่องแต่งกาย (Costume) ของตัวละคร เน้นสวมชุดไทยดังปรากฏในภาพ

ศิลปินผู้สร้างสรรค์สะท้อนแนวความคิด โดยสื่อความหมายจากตัวละครกลุ่มโบราณ ผ่านบทบาทของตัวละครกลุ่มนี้ ด้วยนัยสำคัญ 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 สื่อถึงวิญญานบรรพบุรุษ

ประการที่ 2 ความเชื่อแบบโบราณ

ประการที่ 3 บุคคลระดับล่างของสังคมไทย

ประการที่ 4 วัฒนธรรมไทย

ตัวละครประเภทที่ 2 ตัวละครสมัยนิยม (ภาพที่ 7 ขวา) เป็นลักษณะตัวละครที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์สื่อออกมาด้วยสัญลักษณ์ (Symbols) ที่แสดงให้เห็นความชัดเจน หรือความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครในการออกแบบองค์ประกอบของการแสดง ในเรื่องเครื่องแต่งกาย (Costume) ของตัวละคร เน้นสวมชุดแบบสากลนิยม ดังปรากฏในภาพ

ศิลปินผู้สร้างสรรค์สะท้อนแนวความคิด โดยสื่อความหมายจากตัวละครกลุ่มสมัยนิยม ผ่านบทบาทของตัวละครกลุ่มนี้ ด้วยนัยสำคัญ 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 กลุ่มคนยุคปัจจุบัน

ประการที่ 2 การมีเหตุผล วิทยาศาสตร์

ประการที่ 3 ผู้ดีในสังคมไทย

ประการที่ 4 วัฒนธรรมตะวันตก

ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการสร้างตัวละครตามอุดมคติ (Idealistic Character) หรือตามแนวความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์ ซึ่งตัวละครในนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ทั้งสองประเภทนี้เป็นตัวละครที่น่าเสนอแนวความคิดหลักของเรื่อง (Protagonist)

ในขณะเดียวกันบางสถานการณ์ของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ บทบาทที่แสดงออกมาของตัวละครอาจมีลักษณะที่เป็นตัวละครตรงข้ามแนวคิดหลักของเรื่อง (Antagonist) กล่าวคือ ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ทุกตัวละครมีความสำคัญเท่าๆ กัน ที่ศิลปินสื่อความหมายแฝง หรือความหมายโดยนัย ที่เป็นคติแนวความคิดเชิงปรัชญาในเรื่องของความเท่าเทียมในสิทธิเสรีภาพทางสังคม ซึ่งแสดงออกมาแบบไม่มีเหตุผล บ้างดำเนินไปตามแนวความคิดหลักของเรื่อง (Concept) ที่กล่าวถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย บ้างก็ดำเนินในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับแนวความคิดหลัก ซึ่งตัวละครทั้งสองประเภทจะมีบทบาททั้งสองลักษณะอยู่ภายในลักษณะนิสัย (Characteristic) ที่เป็นตัวละครเดียวกัน

บทบาทหน้าที่ของตัวละครนั้น มีหน้าที่ดำเนินเหตุการณ์จากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดสิ้นสุดของเรื่อง ตัวละครอาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของ หรือเป็นนามธรรมไม่มีตัวตนก็ได้ การสร้างตัวละครขึ้นมาต้องคำนึงถึงภูมิหลังพื้นฐาน ที่มาที่ไป บุคลิกนิสัย ความต้องการ อันก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครนั้น ๆ ตัวละครแบ่งออกเป็นตัวละครหลักหรือตัวละครนำ และตัวละครสมทบหรือตัวละครประกอบ ทุกตัวละครจะต้องมีส่งผลต่อเหตุการณ์นั้น ๆ มากน้อยตามแต่บทบาทของตน ตัวเอกย่อมมีความสำคัญมากกว่าตัวรองเสมอ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของตัวละครคือ การเสริมบทบาทของวิถีชีวิตของสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ทำให้ความน่าสนใจ ติดตามชมการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้ไม่น่าเบื่อหน่าย ดังความที่ศาสตราจารย์ คุณหญิงเต็มสิริ บุญยสิงห์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ผู้แต่งละครจะต้องสร้างตัวละครให้ใกล้กับคนในชีวิตจริง โดยใส่อุปนิสัยและอารมณ์ลงในตัวละคร เลือกเอาแต่เหตุการณ์ที่เด่นและสอดคล้องกันพอที่จะให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอาศัยความเข้าใจของผู้ดูและให้แง่คิด จึงเท่ากับละครได้ย่อความจริงของสังคมให้เราได้ศึกษา...”⁵⁹

⁵⁹ เต็มสิริ บุญยสิงห์, วิชานาฏศิลป์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2520).

2) วิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นที่ส่งผลต่อองค์ประกอบการแสดงที่พบในนาฏยศิลป์ไทยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

พิจารณานิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 2 ตัวละคร (Character) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 2 ตัวละครในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ในลำดับต่อไป

2.1) วิเคราะห์ประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ลำดับต่อมาวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 2 ตัวละคร (Character) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมวลชนมีเดีย ที่บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน มี 5 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การดำรงชีพ (Life)

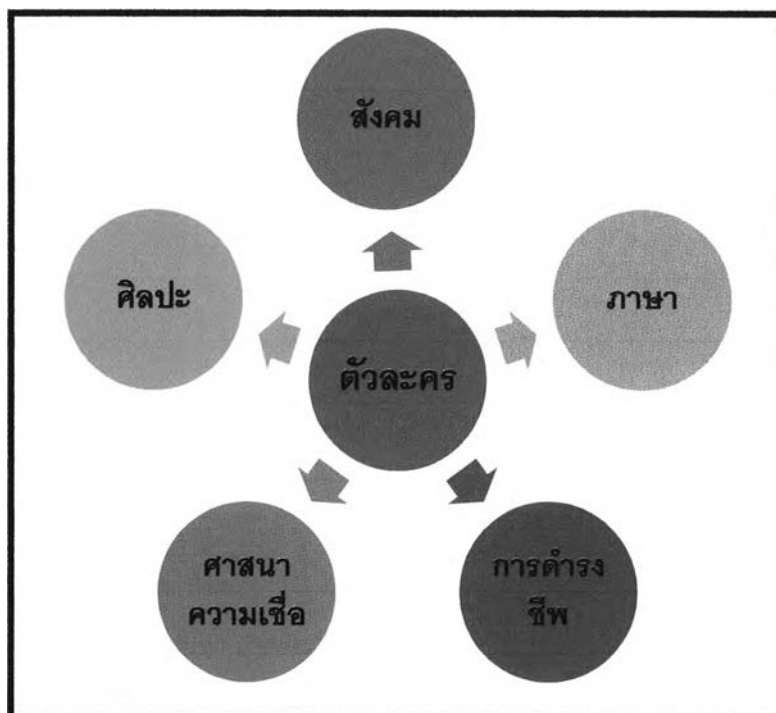
ประการที่ 2 การใช้ภาษา (Language)

ประการที่ 3 รูปแบบ หรือลักษณะที่เกี่ยวข้องศาสนา ความเชื่อ (Religion)

ประการที่ 4 ความงดงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic)

ประการที่ 5 ลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นสังคม (Social)

วิธีการที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะของการละเล่น ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในแผนภาพที่ 20 ต่อไป

แผนภาพที่ 20 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 2 "ตัวละคร" (Character)
ที่มา: ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 20 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 2 ตัวละคร (Character) เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หรือตีพิมพ์การละเล่น
พื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" โดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่
ทฤษฎีสัญลักษณ์นิยม และทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม ในการสื่อความหมายของการละเล่น
พื้นบ้านในเชิงทฤษฎีดังกล่าว สามารถตีความจาก "การละเล่นพื้นบ้าน" ที่มีอิทธิพลต่องาน
นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย

ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์หรือตีพิมพ์ของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง
นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 1 คือ เนื้อหาวรรณกรรม
(Subject) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreography
Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏยศิลป์ (Comprehension
from Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย
สามารถรายละเอียดได้ปรากฏในตารางที่ 32 ดังนี้

ตารางที่ 32 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 2 คือ ตัวละคร (Character)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน		ปัจจัย (Push Factors)
	(Analysis of Culture Folk Plays)		
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ระดับการแปลความ (Translation)	
1	กติกา หรือวิธีการเล่น	ระดับที่ 3 ความโดยนัย	1.1 ข้อกำหนดการใช้ร่างกาย
		ระดับที่ 3 ความโดยนัย	1.2 มารยาทความเป็นไทย
2	ดนตรีและเพลง	ระดับที่ 3 ความโดยนัย	2.1 มารยาท
3	สถานที่	ระดับที่ 1 ความโดยนัย	3.1 พื้นที่ประกอบกิจกรรม
4	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	4.1 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	4.2 ศาสนา ความเชื่อ (Religion)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	4.3 ความงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic)
5	หลักการทางทัศนศิลป์	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	5.1 สมดุล (Balance)
รวม	5 องค์ประกอบ		8 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 32 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 2 คือ ตัวละคร (Character) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ กติกา หรือ

วิธีการเล่นของการละเล่นพื้นบ้านไทย 2 บั๊จจัย ดนตรีและเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 1 บั๊จจัย สถานที่ บริเวณประกอบกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 1 บั๊จจัย เอกลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 4 บั๊จจัย และหลักการทางทัศนศิลป์ของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 1 บั๊จจัย รวมทั้งสิ้น 8 บั๊จจัย ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบนาฏยศิลป์ (Element of Dance) ที่ 2 ตัวละคร (Character)

4.3.3 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analytical Element of Thai Contemporary Dance) ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 3 คือ ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินสร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)

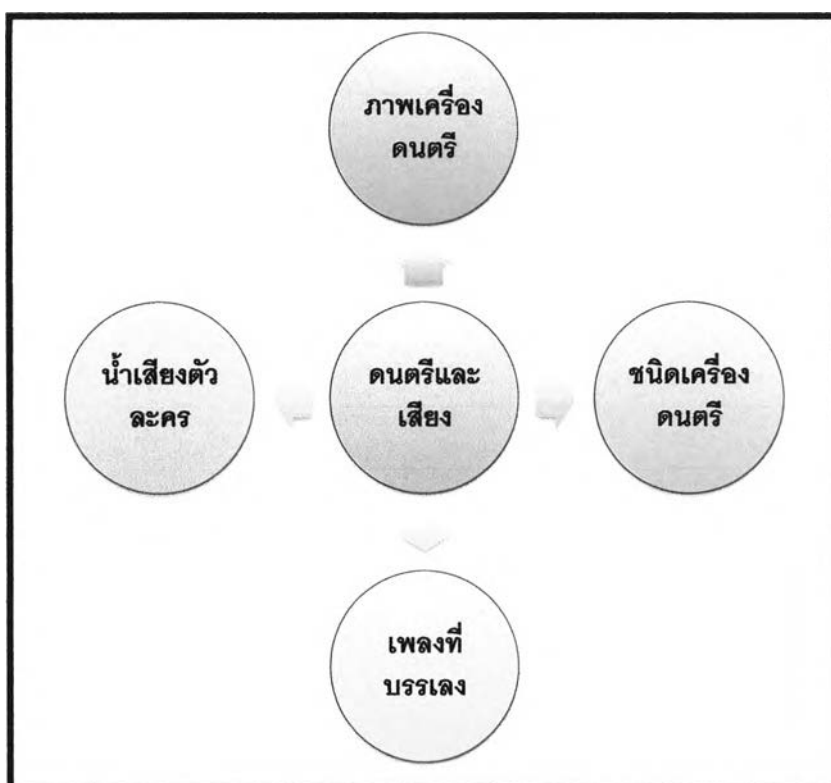
พิจารณาอิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียงในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ในลำดับต่อไป

อนึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงในการศึกษา อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยศึกษาการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" วิธีการวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น จะมีประเด็นที่กล่าวถึงต่างกันไป เนื่องจากองค์ประกอบของการแสดงนั้นมีคุณสมบัติและความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้เพื่อให้วิเคราะห์หาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยผู้วิจัยจึงแสดงขั้นตอน วิธีการสำหรับการวิเคราะห์ประกอบกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและชัดเจนเห็นถึงอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงอธิบายกระบวนการดังกล่าวข้างต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียงจากนั้นนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในลำดับต่อไป

3) วิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 3 “ดนตรีและเสียง”

ลำดับต่อมาวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมวลชนเดียว ที่บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน ดังนี้

วิธีการที่แสดงให้เห็นทราบถึงลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน ทำให้ทราบถึงรูปลักษณะของการละเล่น ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในแผนภาพที่ 21 ต่อไป

แผนภาพที่ 21 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 3 “ดนตรีและเสียง” (Music and Sound Effects)

ที่มา: ผู้วิจัย

จากองค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์อิทธิพลของการเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" โดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีสัญลักษณ์นิยม และทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม ในการสื่อความหมายของการเล่นพื้นบ้านในเชิงทฤษฎีดังกล่าว สามารถตีความจาก "การเล่นพื้นบ้าน" ที่มีอิทธิพลต่องานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย

ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏยศิลป์ (Comprehension of Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย สามารถรายละเอียดไว้ปรากฏในตารางที่ 33 ดังนี้

ตารางที่ 33 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)

วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน			
ลำดับ	(Analysis of Culture Folk Plays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ระดับการแปลความ (Translation)	
1	ดนตรีและเพลง	ระดับที่ 1 ความตรง	1.1 เครื่องดนตรีประกอบการละเล่น
		ระดับที่ 1 ความตรง	1.2 วิธีและเนื้อร้อง
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	1.3 จังหวะ ทำนอง อัดตรา
		ระดับที่ 3 ดีความ	1.4 มารยาท
2	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน (อ้างอิงองค์ประกอบ การละเล่นพื้นบ้าน หน้า 234 - 235)	ระดับที่ 1 ความตรง	2.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	2.3 การใช้ภาษา (Language)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	2.4 ความงดงามทางศิลปะ (Aesthetic)
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.5 ลักษณะรวมสังคม (Social)
รวม	2 องค์ประกอบ		9 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 33 แสดงการวิเคราะห์หัตถิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 3 คือ ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 1 ดนตรีและเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 4 ปัจจัย คือ

- 1) เครื่องดนตรีประกอบการละเล่น
- 2) วิธีและเนื้อร้อง
- 3) จังหวะ ทำนอง อัดตรา
- 4) มารยาท

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 2 เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 5 ปัจจัย คือ

- 1) ความเรียบง่าย บริสุทธิ์
- 2) วิถีชีวิตความเป็นอยู่
- 3) การใช้ภาษา
- 4) ความงดงามทางศิลปะ
- 5) ลักษณะรวมสังคม

ดังนั้นของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ในองค์ประกอบนาฏยศิลป์ (Element of Dance) ที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects) รวมทั้งสิ้น 9 ปัจจัย สามารถสังเกตได้จากสิ่งๆที่พบในการแสดงนาฏยศิลป์ชุดนี้ ได้แก่ เสียงเปล่าขลุ่ย การบรรเลงขิม ร้องเพลงบัวขาว เสียงกลองยาว และการอ่านบทกลอนและพูดจาคล้องจองเชื่อมต่อกัน

หากกล่าวถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีแบบความเรียบง่าย บริสุทธิ์ กรณีไม่มีเครื่องดนตรี ประกอบการรำ ผู้ชมหรือผู้ที่ร่วมในกิจกรรมนั้น ก็สามารถปรบมือประกอบจังหวะ หรือหาวัสดุ ใกล้ตัวเคาะจังหวะประกอบ

“...ถ้าไม่มีนักดนตรี ไม่มีเครื่องดนตรี แม้นผู้ร่วมพิธียังสามารถช่วยกัน ปรบมือให้จังหวะและ.... สามารถหยิบเอาสิ่งของใกล้ตัว....มาเคาะประกอบ จังหวะ....การเคาะไม้ หรือการเคาะจอบ เสียบ....ให้เป็นจังหวะเพลงก็ได้ ซึ่งเป็น สิ่งที่ทำกันมาแต่โบราณ...”⁶⁰

จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นทราบว่าอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านส่งผลต่อการแสดง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

---

⁶⁰ พระมหาวิระ สุขสว่าง, “มะมืวด: พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มคนพูดภาษาเขมรถิ่น อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา ภาควิชาภาษา ตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), หน้า 18.

4.3.4 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analytical Element of Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 4 คือ อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)

พิจารณาอิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ในลำดับต่อไป

หนึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงในการศึกษา อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยศึกษาการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” วิธีการวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น จะมีประเด็นที่กล่าวถึงต่างกันไป เนื่องจากองค์ประกอบของการแสดงนั้นมีคุณสมบัติและความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้เพื่อให้วิเคราะห์หาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยผู้วิจัยจึงแสดงขั้นตอน วิธีการสำหรับการวิเคราะห์ประกอบกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและชัดเจนเห็นถึงอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงอธิบายกระบวนการดังกล่าวข้างต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง จากนั้นนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในลำดับต่อไป

1) วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)

จากการศึกษาขององค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ข้างต้นกล่าวถึงประเด็นการวิเคราะห์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 อุปกรณ์ประกอบฉาก

เนื่องจากการจัดบรรยากาศของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ศิลปินผู้สร้างและออกแบบชุดการแสดงนี้ ได้รับอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านให้ภาพที่ปรากฏต่อสายตาผู้ชมมีลักษณะเป็นบรรยากาศของพื้นบ้าน ในลักษณะของการนำบรรยากาศของงานวัด และบรรยากาศของหนังกลางแปลง หรือหนังชายมาเข้ามาสร้างอารมณ์ของผู้ชมให้มีความรู้สึกคล้อยตาม และเกิดจินตนาการร่วมกับตัวละคร และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ภาพที่ 11 การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง (ร่วม)

ที่มา: สำเนาภาพจากคณะศิลปศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

***หมายเหตุ: ชุดการแสดงนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ละครสร้างสรรค์เรื่อง “ริษยา”

โอกาสที่แสดง : การแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายวิชาการจัดทำบทละคร

ผู้สอนอาจารย์เกษม ทองอร่าม

สถานที่แสดง : โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

เวลา 13.00 - 14.00 น. วันที่ 11 มีนาคม 2556

ผู้แสดง : นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา

คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ภาพประกอบ : ฤทธิชัย เกิดแก่น

ภาพที่ 12 ชายของเล่นตามงานวัด
ที่มา: สำเนาภาพจากพระมหานรินทร์ นรินฺโท

****หมายเหตุ ภาพบรรยากาศวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอินเดีย บริเวณพุทธคยา (BODHGAYA) เมืองคยา ประเทศอินเดีย ในบทความเรื่อง มุมมองของพระมหานรินทร์: พระมหานรินทร์ ในอินเดีย ตอนที่ 2⁶¹ โดยพระมหานรินทร์ นรินฺโท วัดไทย ลาสเวกัส รัฐเนวาด้า สหรัฐอเมริกา เผยแพร่เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2553

สำหรับการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้มีอุปกรณ์ที่ตัวละครบางกลุ่มใช้เพื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบฉากสวนสาธารณะ มีผู้คนมากมาย มีการใช้อุปกรณ์ประกอบฉาก โดยใช้วิธีการจำหน่ายของเล่นสำหรับเด็ก เช่น ป้องเป็ง จักจั่น ลูกโป่งสวรรค์ เป็นต้น

---

⁶¹ พระมหานรินทร์ นรินฺโท, มุมมองของพระมหานรินทร์: พระมหานรินทร์ ในอินเดีย ตอนที่ 2 [ออนไลน์], 6 มกราคม 2556. แหล่งที่มา <http://www.alittlebuddha.com/P.M.Narin%20in%20India%202009/P.M.Narin%20in%20India%202009%2002.html>

ภาพที่ 13 แสดงลักษณะของอุปกรณ์ประกอบการแสดง (สาแหกรหาบ)

ที่มา: สำเนาภาพจาก สมาคมเอ็กซ์ทีนแบล็ค (EXTEEN BLOG)

****หมายเหตุ: ภาพถ่ายบรรยากาศงานบุญสลากภัต ของชาวไทยภาคกลาง ชาวบ้านยังคงเก็บ
จํารักษาประเพณีเล็ก ๆ ของหมู่บ้านเอาไว้อย่างงดงาม คนเฒ่าคนแก่รุ่นชื่่นฝืน
งามแต่ตัวกันเรียกว่าเต็มยศ จัดเตรียมอาหารกันข้ามวันข้ามคืน สำหรับอาหารจะ
ถูกบรรจุใส่ลงในถ้วยกระเบื้องเคลือบอย่างดีจัดเรียงลงกระบุงขึ้นคานหาบ⁶²

ลักษณะการหาบสินค้าขาย ของตัวละครซึ่งเป็นภาพบรรยากาศแบบชนบท ซึ่งในอาณา
เขตของประเทศเพื่อนบ้านของไทยก็ยังมีบรรยากาศลักษณะนี้ให้พบเห็นได้ไม่ยากนัก

---

⁶² สมาคมเอ็กซ์ทีนแบล็ค (EXTEEN BLOG), มหาวิทยาลัยศรีประทุม, บุญสลากภัต
[ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://loorsad.exteen.com/20070825/entry> [24 มีนาคม 2556]

ภาพที่ 14 แสดงลักษณะของอุปกรณ์ประกอบการแสดง (สาแหวกหาบ)

ที่มา: สำเนาภาพจาก ไปไหนมาดอทคอม (Painaima.com)

****หมายเหตุ: ภาพถ่ายผู้หญิงชาวจีน กำลังเดินทางเพื่อไปจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน⁶³ ซึ่งภาษาที่ใช้มีลักษณะคล้ายสาแหวกไทย แตกต่างกับบริเวณสายของสาแหวกในประเทศไทยประกอบสายสาแหวกจำนวน 4 สาย แต่ภาษาที่คล้ายกับสาแหวกของประเทศจีนนั้น จะประกอบสายสาแหวกจำนวน 3 สาย ดังภาพบริเวณชุมชนบรรยากาศที่เป็นชนบทของจีน ณ เมืองซูเหอ เขตการปกครองลี่เจียงกู่ฉาง หรือลี่เจียง (Li - Jiang) มณฑลยูนนาน (Yunnan) สาธารณรัฐประชาชนจีน (The People's Republic of China.)⁶⁴

ลักษณะการหาบสินค้าขาย ของตัวละครซึ่งเป็นภาพบรรยากาศแบบชนบท ซึ่งในอาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้านของไทยก็ยังมีบรรยากาศลักษณะนี้ให้พบเห็นได้ไม่ยากนัก

⁶³ ไปไหนมาดอทคอม (Painaima.com), จีน: วันสบาย ๆ ที่ลี่เจียง (Summer in Li-Jiang) by mawanta[ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.painaima.com/board/index.php?topic=405.0> [23 มีนาคม 2556]

⁶⁴ ศูนย์ศึกษารัฐกิจไทย - จีน, สาธารณรัฐประชาชนจีน (The People's Republic of China) (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษารัฐกิจไทย - จีน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ม.ป.ป.), หน้า 3 - 4.

ภาพที่ 15 แสดงลักษณะของอุปกรณ์ประกอบการแสดง (สาแหกรหาบ)

ที่มา: สำเนาภาพจาก บล็อกแก๊งค์ ดอทคอม (Bloggang.com)

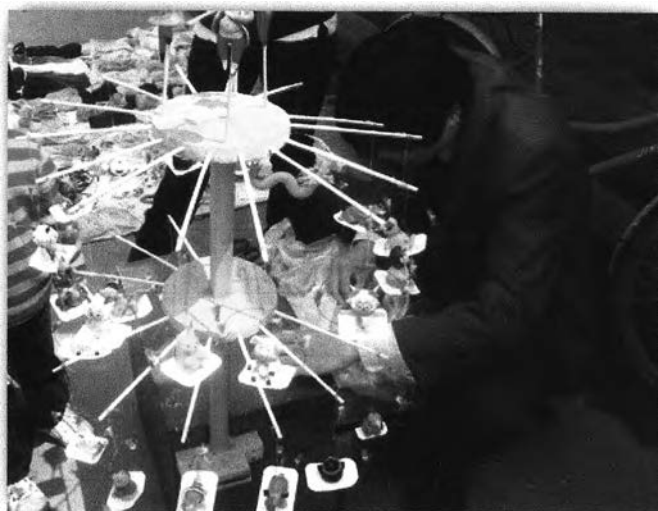
****หมายเหตุ: ภาพถ่ายบรรยากาศลูกค้ำนั่งที่มานั่งเตี้ย รอแม่ค้าหาบเร่ขายขนมจีน เต้าหู้ทอด จิ้มกะปิ อาหารมือเที่ยงของชาวเวียดนาม⁶⁵ ลักษณะของภาชนะใส่อาหารสำหรับนำมาจำหน่าย คล้ายคลึงกับสาแหกรของไทย ที่ประกอบสาแหกรด้วยสายจำนวน 4 สาย ตัวสาแหกรสารด้วยวัสดุจากธรรมชาติ (ไม้ไผ่) พิจารณาแล้วบรรยากาศคล้ายกับอยู่ในประเทศไทยเลยทีเดียว

ภาพถ่าย ณ กรุงฮานอย (Hanoi) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam หรือ SRV)⁶⁶

⁶⁵ บล็อกแก๊งค์ ดอทคอม (Bloggang.com), ขนมจีน - เต้าหู้ทอดจิ้มกะปิ อาหารจากกรุงฮานอย เวียดนาม[ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=chim&date=31-12-2011&group=2&blog=614> [26 มีนาคม 2556]

⁶⁶ สำนักภาษาต่างประเทศ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สภาแห่งชาติแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (กรุงเทพมหานคร; สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550), หน้า 1 - 3.

ภาพที่ 16 แสดงอุปกรณ์ประกอบการแสดง (ตุ๊กตาน้ำตาลปั้น)
ที่มา: สำนัภาพจาก บล็อกแก๊งค์ ดอทคอม (Bloggang.com)

****หมายเหตุ: ภาพถ่ายพ่อค้าขายตุ๊กตาน้ำตาลปั้นชาวจีน กำลังชะม้กเข้มน้ พิธีพิถันปั้น
น้ำตาลด้วยความชำนาญ จนกลายเป็นรูปสัตว์ตามจินตนาการแบบต่าง ๆ แสดง
บรรยากาศเก่า ๆ หาชมได้ไม่ถ่ายนักในปัจจุบัน⁶⁷
บริเวณตลาด ณ วัดชีปาวู่เจิ้น มหานครเซียงไฮ้ (Shanghai) สาธารณรัฐ
ประชาชนจีน (The People's Republic of China.)⁶⁸

---

⁶⁷ บล็อกแก๊งค์ ดอทคอม (Bloggang.com), เทียววันเซงเม้งที่เซียงไฮ้[ออนไลน์], แหล่งที่มา
<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=timeinabottle/&month=05-2009&date=18&group=10&gblog=2> [26 มีนาคม 2556]

⁶⁸ ศูนย์ศึกษารัฐกิจไทย - จีน, สาธารณรัฐประชาชนจีน (The People's Republic of China)
(กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษารัฐกิจไทย - จีน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ม.ป.ป.), หน้า 3 - 4.

ประเภทที่ 2 อุปกรณ์สำหรับตัวละคร

ภาพที่ 17 ของเล่นเด็กไทย “จิ้งจั่น”

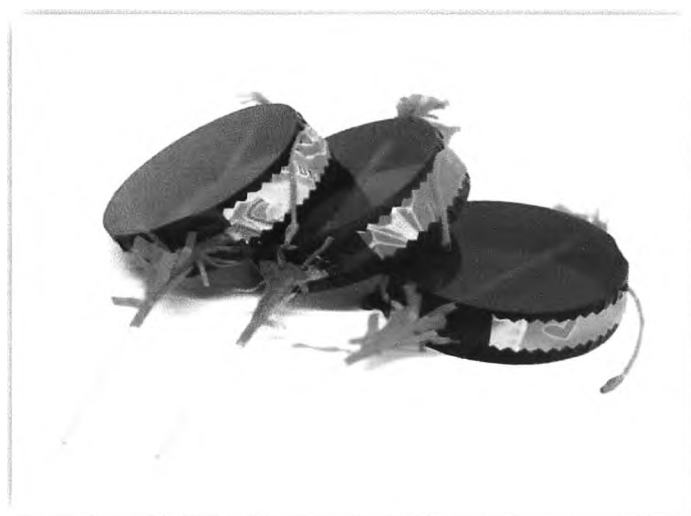
ที่มา: สำเนาภาพจาก บล็อกแก๊ง ดอทคอม (Bloggang.com)⁶⁹

---

⁶⁹ บล็อกแก๊งค์ ดอทคอม (Bloggang.com), เที้ยวส์ตึบ ปลดคภัย อยู่ใกล้รั้วของชาติ [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=neilnuch&group=4> [14 กุมภาพันธ์ 2556]

ภาพที่ 18 ของเล่นเด็กไทย "จ๊กจั่น"
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 19 ของเล่นเด็กไทย "ป๋องแป๋ง"
ที่มา: ผู้วิจัย

2) วิเคราะห์ที่มา คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ประกอบกับการพิจารณาถึงคุณค่าที่สำคัญ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย สามารถวิเคราะห์หือทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" สำหรับองค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties) กำหนดแนวทางคำถามโดยเน้นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้านเป็นสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความเป็นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่าย

ประการที่ 2 ที่มาของการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยพื้นบ้าน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การเล่นของเด็กยามว่าง การประกอบอาชีพ คติความเชื่อ พิธีกรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน

3) วิเคราะห์รูปลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 4 "อุปกรณ์ประกอบการแสดง" (Properties)

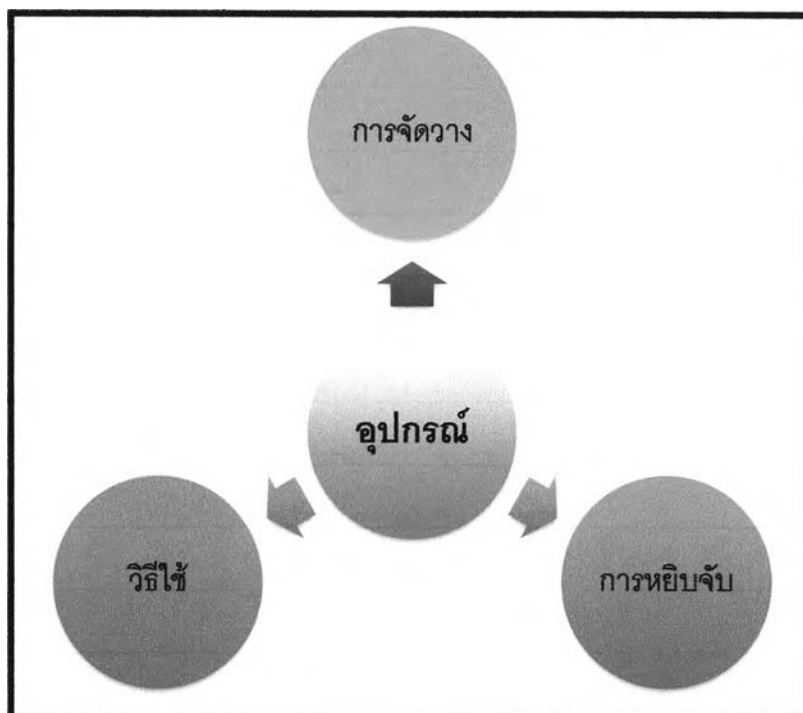
ลำดับต่อมาวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมัลติมีเดีย ที่บันทึกการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน มี 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การจัดวางอุปกรณ์ประกอบฉาก

ประการที่ 2 ลักษณะการหยิบจับอุปกรณ์ของตัวละคร

ประการที่ 3 วิธีใช้อุปกรณ์ของตัวละคร

วิธีการที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะของการละเล่น ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในภาพที่ 4.6 ต่อไป

แผนภาพที่ 22 แสดงการวิเคราะห์รูปลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 4 “อุปกรณ์ประกอบการแสดง” (Properties)
ที่มา: ผู้วิจัย

จากองค์ประกอบที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties) ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 4 “อุปกรณ์ประกอบการแสดง” (Properties) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏยศิลป์ (Comprehension of Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย สามารถรายละเอียดได้ปรากฏในตารางที่ 34 ดังนี้

ตารางที่ 34 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 4 "อุปกรณ์ประกอบการแสดง" (Properties)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏยศิลป์ (Comprehension)	
1	รูปแบบของการละเล่น	ระดับที่ 1 ความตรง	1.1 เอกลักษณะการละเล่นแต่ละชุด
2	กติกา หรือวิธีการเล่น	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	2.1 ข้อตกลงของการละเล่น
3	ดนตรีและเพลง	ระดับที่ 3 ดีความ	3.1 เครื่องดนตรีประกอบการละเล่น
4	อุปกรณ์ประกอบการละเล่น	ระดับที่ 1 ความตรง	4.1 อุปกรณ์ประกอบการละเล่น
		ระดับที่ 3 ดีความ	4.2 ภูมิปัญญาการใช้วัสดุในท้องถิ่น
5	สถานที่	ระดับที่ 3 ดีความ	5.1 พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม
		ระดับที่ 3 ดีความ	5.2 ทักษะสภาพแบบพื้นบ้าน
6	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	6.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.3 การใช้ภาษา (Language)
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.4 ศาสนา ความเชื่อ (Religion)

ตารางที่ 34 (ต่อ)

วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)			ปัจจัย (Push Factors)
ลำดับ	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏยศิลป์ (Comprehension)	
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.5 ความงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic)
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.6 ลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นสังคม (Social)
7	องค์ประกอบทางศิลปกรรม (Element of Art)	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	7.1 เส้น (Line)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	7.2 รูปร่าง (Shape)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	7.3 รูปทรง (Form)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	7.4 พื้นผิว (Texture)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	7.5 บริเวณว่าง (Space)
8	หลักการทางทัศนศิลป์	ระดับที่ 3 ดีความ	8.1 เอกภาพ (Unity)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	8.2 สมดุล (Balance)
		ระดับที่ 3 ดีความ	8.3 กลมกลืน (Harmony)
รวม	8 องค์ประกอบ		21 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 32 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบนาฏยศิลป์ที่ 4 "อุปกรณ์

ประกอบการแสดง" (Properties) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์วิเคราะห์ได้จากวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 8 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 1 รูปแบบของการละเล่น จำนวน 1 ปัจจัย คือ เอกลักษณะการละเล่นแต่ละชุด

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 2 กติกา หรือวิธีการเล่น จำนวน 1 ปัจจัย คือ ข้อตกลงของการละเล่น

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 3 ดนตรีและเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 1 ปัจจัย คือ เครื่องดนตรีประกอบการละเล่น

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 4 อุปกรณ์ประกอบการละเล่น จำนวน 2 ปัจจัย คือ อุปกรณ์ประกอบการละเล่น และภูมิปัญญาการใช้วัสดุในท้องถิ่น

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 5 สถานที่ จำนวน 2 ปัจจัย คือ พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม และทัศนียภาพแบบพื้นบ้าน

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 6 เอกลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 6 ปัจจัย คือ ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การใช้ภาษา ศาสนาความเชื่อ ความงามที่แสดงออกทางศิลปะ และลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 7 องค์ประกอบทางศิลปกรรม จำนวน 2 ปัจจัย คือ เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และบริเวณว่าง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 8 หลักการทางทัศนศิลป์ จำนวน 3 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล และกลมกลืน

ดังนั้นของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ในองค์ประกอบนาฏศิลป์ (Element of Dance) ที่ 4 "อุปกรณ์ประกอบการแสดง" (Properties) รวมทั้งสิ้น 21 ปัจจัย สามารถสังเกตได้จากสิ่งที่พบในการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้

4.3.5 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analytical Element of Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 5 คือ เครื่องแต่งกาย (Costume)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินสร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume)

พิจารณาอิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ในลำดับต่อไป

อนึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงในการศึกษา อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยศึกษาการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” วิธีการวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น จะมีประเด็นที่กล่าวถึงต่างกันไป เนื่องจากองค์ประกอบของการแสดงนั้นมีคุณสมบัติและความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ เพื่อให้วิเคราะห์หาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยผู้วิจัยจึงแสดงขั้นตอน วิธีการสำหรับการวิเคราะห์ประกอบกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและชัดเจนเห็นถึงอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงอธิบายกระบวนการดังกล่าวข้างต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume) จากนั้นนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในลำดับต่อไป

1) วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume)

จากการศึกษาองค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume) ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ข้างต้นกล่าวถึงประเด็นการวิเคราะห์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เสื้อผ้า

ประการที่ 2 เครื่องประดับ

ประการที่ 3 ทรงผม

2) วิเคราะห์ที่มา คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ประกอบกับการพิจารณาถึงคุณค่าที่สำคัญ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย สามารถวิเคราะห์หืออิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" สำหรับองค์ประกอบที่ 45 เครื่องแต่งกาย (Costume) กำหนดแนวทางคำถามโดยเน้นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้านเป็นสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความเป็นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่าย

ประการที่ 2 ที่มาของการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยพื้นบ้าน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การเล่นของเด็กยาม การประกอบอาชีพ คติความเชื่อ พิธีกรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน

3) วิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 5 “เครื่องแต่งกาย” (Costume)

ลำดับต่อมาวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมัลติมีเดีย ที่บันทึกการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน มี 5 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 สีของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

ประการที่ 2 วิธีการสวมใส่

ประการที่ 3 เทคนิคการประดับตกแต่งทรงผม

ประการที่ 4 รูปแบบเครื่องแต่งกาย

ประการที่ 5 เครื่องประดับ

วิธีการที่แสดงให้เห็นทราบถึงลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะของการละเล่น ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในแผนภาพที่ 23 ต่อไป

แผนภาพที่ 23 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 5 “เครื่องแต่งกาย” (Costume)

ที่มา: ผู้วิจัย

จากองค์ประกอบที่ 5 เครื่องแต่งกาย (Costume) ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 5 “เครื่องแต่งกาย” (Costume) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรค์ และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension of Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย สามารถรายละเอียดได้ปรากฏในตารางที่ 35 ดังนี้

ตารางที่ 35 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 5 คือ เครื่องแต่งกาย (Costume)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏศิลป์ (Comprehension)	
	1	เครื่องแต่งกาย	
2	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน	ระดับที่ 3 ดีความ ระดับที่ 2 ความโดยนัย ระดับที่ 2 ความโดยนัย ระดับที่ 3 ดีความ ระดับที่ 3 ดีความ	2.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity) 2.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life) 2.3 ศาสนา ความเชื่อ (Religion) 2.4 ความงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic) 2.5 ลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นสังคม (Social)

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน		ปัจจัย (Push Factors)
	(Analysis of Culture Folk Plays)		
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏยศิลป์ (Comprehension)	
3	องค์ประกอบทางศิลปกรรม (Element of Art)	ระดับที่ 3 ดีความ	3.1 เส้น (Line)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.2 รูปร่าง (Shape)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.3 รูปทรง (Form)
4	หลักการทางทัศนศิลป์	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	4.1 เอกภาพ (Unity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	4.2 สมดุล (Balance)
		ระดับที่ 3 ดีความ	4.3 กลมกลืน (Harmony)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	4.4 การเน้น (Emphasis)
รวม	4 องค์ประกอบ		15 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 35 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ องค์ประกอบที่ 5 คือ เครื่องแต่งกาย (Costume) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 1 เครื่องแต่งกาย จำนวน 3 ปัจจัย คือ รูปแบบเครื่องแต่งกาย วิธีการสวมใส่ และเทคนิคการประดับตกแต่ง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 2 เอกลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านจำนวน 5 ปัจจัย คือ ความเรียบง่าย บริสุทธิ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ ความงดงามที่แสดงออก ลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นสังคม

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 3 เครื่องแต่งกาย จำนวน 3 ปัจจัย คือ รูปร่าง เส้น และรูปทรง

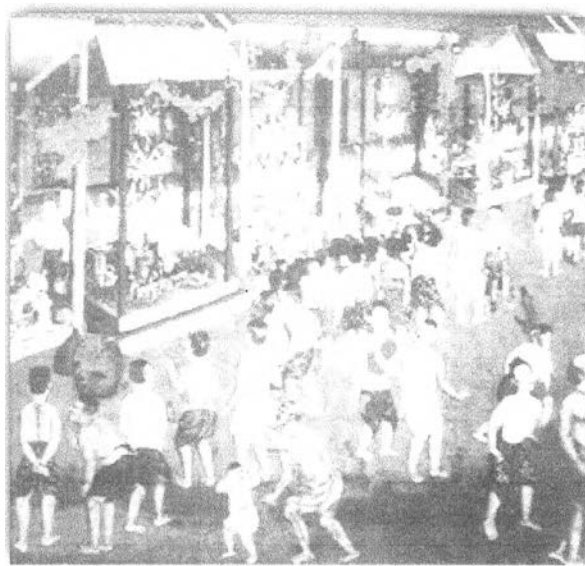
องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 4 หลักการทางทัศนศิลป์ จำนวน 3 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล กลมกลืน การเน้น ดังนั้นของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ในองค์ประกอบนาฏยศิลป์ (Element of Dance) ที่ องค์ประกอบที่ 5 คือ เครื่องแต่งกาย (Costume) รวมทั้งสิ้น 15 ปัจจัย สามารถสังเกตได้จากสิ่งที่พบในการแสดงนาฏยศิลป์ชุดนี้ ได้แก่ เสียงเปล่าขลุ่ย การบรรเลงซิม ร้องเพลง บัวขาว เสียงกลองยาว และการอ่านบทกลอนและพูดจาคล้องจองเชื่อมต่อกัน

ภาพที่ 20 การแต่งกายของชาวไทย

ที่มา: สำเนาภาพจากหนังสือ "Thailand: seven days in the kingdom"⁷⁰

⁷⁰ Times Editions, Thailand: seven days in the kingdom (London University: Olympic Marketing Corp; Limited edition, 1987), p.30.

ภาพที่ 21 การแต่งกายของชาวไทย
ที่มา: สำเนาภาพจากวารสาร "มนุษยศาสตร์"⁷¹

การแต่งกายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเริ่มวิวัฒนาการ คือ ช่างราชการและประชาชนทั่วไปมีการสวมเสื้อ ทั้งนี้เนื่องจากเริ่มมีสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศอย่างกว้างขวาง

ดังนั้นข้าราชการบริพารทั้งหลายจึงเริ่มสวมเสื้อ และบรรดาพระราชอาชฎาทัวไปดำเนินตามขุนนางข้าราชการ กล่าวได้ว่าเป็นวิวัฒนาการด้านการแต่งกายครั้งยิ่งใหญ่ของไทย⁷²

---

⁷¹ มาลัย นิลพงษ์ และพิมพ์ดี กลั่นพจน์, "วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายละครไทย," มนุษยศาสตร์ ปีการศึกษา 2546 (2546): 43.

⁷² มาลัย นิลพงษ์ และพิมพ์ดี กลั่นพจน์, "วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายละครไทย," มนุษยศาสตร์ ปีการศึกษา 2546 (2546): 44.

ภาพที่ 22 ลักษณะแสดงความเป็นพื้นบ้านของสตรีไทย (ตัดดอกไม้)

ที่มา: สำเนาภาพจากคณะศิลปศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

***หมายเหตุ: ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ละครสร้างสรรค์เรื่อง "ริษยา"

โอกาสที่แสดง : การแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายวิชาการจัดทำบทรละคร

ผู้สอนอาจารย์เกษม ทองอร่าม

สถานที่แสดง : โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

เวลา 13.00 - 14.00 น. วันที่ 11 มีนาคม 2556

ผู้แสดง : นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา

คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ภาพประกอบ : ฤทธิชัย เกิดแก่น

ภาพที่ 23 แสดงสีของเครื่องแต่งกายตัวละคร แสดงความรู้สึกโบราณหรือสื่อให้เห็นถึงผู้สูงอายุ

ที่มา: สำเนาภาพจากคณะศิลปศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

***หมายเหตุ: ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ละครสร้างสรรค์เรื่อง "ริษยา"

โอกาสที่แสดง : การแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายวิชาการจัดทำบทรละคร

ผู้สอนอาจารย์เกษม ทองอร่าม

สถานที่แสดง : โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

เวลา 13.00 - 14.00 น. วันที่ 11 มีนาคม 2556

ผู้แสดง : นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา

คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ภาพประกอบ : ฤทธิชัย เกิดแก่น

(ภาพซ้าย)

(ภาพขวา)

ภาพที่ 24 แสดงลักษณะของการท่อมสบสองชาย

ที่มา: (ภาพซ้าย) สำเนาภาพจากคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
(ภาพขวา) สำเนาภาพจากคุณฐิพรรัตน์ อิมสวาสดี

***หมายเหตุ: (ภาพซ้าย) การแสดงนาฏศิลป์ไทย ละครนอก เรื่อง ชุนข้าง - ชุนแผน"
ตอนพลายบัวเกี่ยวนางตานี

สถานที่แสดง : โรงละครแห่งชาติ กรมศิลปากร วันที่ 11 มกราคม 2556

ตัวละคร : นางตานี (แปลง) แสดงโดย ศิลปินสำนักการสังคีต

(ภาพขวา) การแสดงนาฏศิลป์ไทย ละครใน เรื่อง อุณรุท (จากศุภลักษณ์วาดรูป)

โอกาสที่แสดง : งาน "วัฒนธรรมนำไทย" ฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ครบ
231 ปี

สถานที่แสดง : โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
วันที่ 20 เมษายน 2556

ตัวละคร : นางศุภลักษณ์ แสดงโดยอาจารย์อรอุมา สุจิตโกคากุล

ภาพประกอบ : ภูมิพัฒน์ ธรรมวงษ์

4.3.6 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analytical Element of Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 6 คือ ฉากและเวที (Scene and Theatres)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินสร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres)

พิจารณาอิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ในลำดับต่อไป

หนึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงในการศึกษา อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยศึกษาการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” วิธีการวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น จะมีประเด็นที่กล่าวถึงต่างกันไป เนื่ององค์ประกอบของการแสดงนั้นมีคุณสมบัติและความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้เพื่อให้วิเคราะห์หาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยผู้วิจัยจึงแสดงขั้นตอน วิธีการสำหรับการวิเคราะห์ประกอบกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและชัดเจนเห็นถึงอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงอธิบายกระบวนการดังกล่าวข้างต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) จากนั้นนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในลำดับต่อไป

1) วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres)

จากการศึกษาองค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ข้างต้นกล่าวถึงประเด็นการวิเคราะห์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ฉาก และประการที่ 2 เวที

2) วิเคราะห์ที่มา คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ประกอบกับการพิจารณาถึงคุณค่าที่สำคัญ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย สามารถวิเคราะห์หรือตีผลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สำหรับองค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) กำหนดแนวทางคำถามโดยเน้นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้านเป็นสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความเป็นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่าย

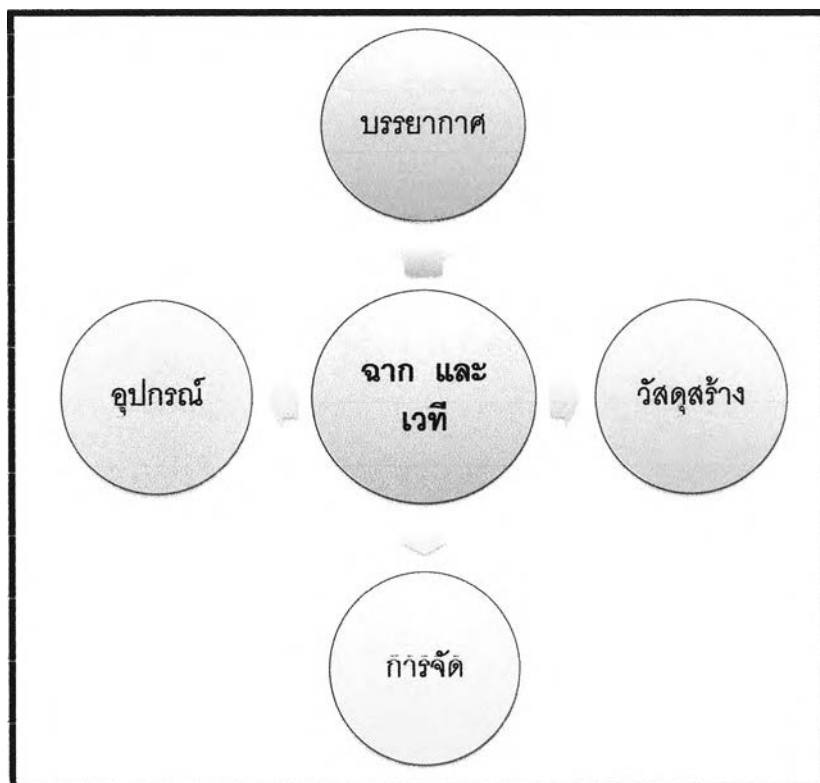
ประการที่ 2 ที่มาของการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยพื้นบ้าน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การเล่นของเด็กยาม การประกอบอาชีพ คติความเชื่อ พิธีกรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน

3) วิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 6 “ฉากและเวที” (Scene and Theatres)

ลำดับต่อมาวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมวลชนเดียว ที่บันทึกการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน มี 4 ประการ ดังนี้

- 1) การจัดฉาก
- 2) อุปกรณ์ประกอบฉาก
- 3) วัสดุที่นำมาใช้สร้างฉาก
- 4) บรรยากาศความสมจริง

วิธีการที่แสดงให้เห็นทราบถึงลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะของการละเล่น ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในแผนภาพที่ 24 ต่อไป

แผนภาพที่ 24 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 6 “ฉากและเวที” (Scene and Theatres)
ที่มา: ผู้วิจัย

จากองค์ประกอบที่ 6 ฉากและเวที (Scene and Theatres) ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 6 คือ ฉากและเวที (Scene and Theatres) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรคและออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension from Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย สามารถรายละเอียดไว้ปรากฏในตารางที่ 36 ดังนี้

ตารางที่ 36 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 6 คือ จากและเวที (Scene and Theatres)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏศิลป์ (Comprehension)	
	1	อุปกรณ์ประกอบการละเล่น	
2	สถานที่	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	2.1 พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.2 ทักษะสภาพแบบพื้นบ้าน
3	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน	ระดับที่ 1 ความตรง	3.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.3 ศาสนา ความเชื่อ (Religion)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.4 ความงดงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.5 ลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม (Social)

ตารางที่ 37 (ต่อ)

วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)			ปัจจัย (Push Factors)
ลำดับ	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏยศิลป์ (Comprehension)	
	4	องค์ประกอบทางศิลปกรรม (Element of Art)	ระดับที่ 3 ดีความ ระดับที่ 3 ดีความ ระดับที่ 3 ดีความ ระดับที่ 3 ดีความ
5	หลักการทางทัศนศิลป์	ระดับที่ 2 ความโดยนัย ระดับที่ 2 ความโดยนัย ระดับที่ 2 ความโดยนัย ระดับที่ 3 ดีความ ระดับที่ 3 ดีความ	5.1 เอกภาพ (Unity) 5.2 สมดุล (Balance) 5.3 กลมกลืน (Harmony) 5.4 การเน้น (Emphasis) 5.5 เคลื่อนไหว (Movement)
รวม	5 องค์ประกอบ		17 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 36 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 6 คือ ฉากและเวที (Scene and Theatres) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 1 เครื่องแต่งกาย จำนวน 1 ปัจจัย คือ รูปแบบเครื่องแต่งกาย วิธีการสวมใส่ และเทคนิคการประดับตกแต่ง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 2 เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้านจำนวน 2 ปัจจัย คือ ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ ความงามที่แสดงออก

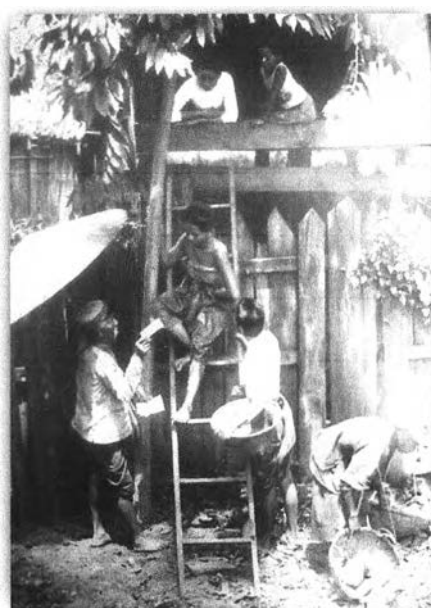
ลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นสังคม

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 3 เครื่องแต่งกาย จำนวน 5 ปัจจัย คือ รูปร่าง เส้น และรูปทรง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 4 หลักการทางทัศนศิลป์ จำนวน 4 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล กลมกลืน การเน้น

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 5 หลักการทางทัศนศิลป์ จำนวน 5 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล กลมกลืน การเน้น

ดังนั้นของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ในองค์ประกอบนาฏศิลป์ (Element of Dance) ที่ องค์ประกอบที่ 6 คือ ฉากและเวที (Scene and Theatres) รวมทั้งสิ้น 17 ปัจจัย สามารถสังเกตได้จากสิ่งที่พบในการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้ ได้แก่ เสียงเปล่าซลู่ การบรรเลงซิม ร้องเพลงบัวขาว เสียงกลองยาว และการอ่านบทกลอนและพูดจาคล้องจองเชื่อมต่อกัน

ภาพที่ 25 ลักษณะพื้นบ้านยกสูง ตามวิถีชีวิตของชาวไทย
ที่มา: สำเนาภาพจากหนังสือ "Thailand: seven days in the kingdom"⁷³

ภาพที่ 26 จากหลัง ลักษณะของบันไดทางขึ้น
ที่มา: สำเนาภาพจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

---

⁷³ Times Editions, Thailand: seven days in the kingdom (London University: Olympic Marketing Corp; Limited edition, 1987), p.33.

4.3.7 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analytical Element of Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 7 คือ เทคนิคแสง (Light Plot)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินสร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot)

พิจารณาอิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยนี้ในลำดับต่อไป

อนึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงในการศึกษา อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยศึกษาการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” วิธีการวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น จะมีประเด็นที่กล่าวถึงต่างกันไป เนื่องจากองค์ประกอบของการแสดงนั้นมีคุณสมบัติและความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้เพื่อให้วิเคราะห์หาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยผู้วิจัยจึงแสดงขั้นตอน วิธีการสำหรับการวิเคราะห์ประกอบกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและชัดเจนถึงอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงอธิบายกระบวนการดังกล่าวข้างต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง จากนั้นนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในลำดับต่อไป

1) วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot)

จากการศึกษาองค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ข้างต้นกล่าวถึงประเด็นการวิเคราะห์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 แสง ประการที่ 2 องค์ประกอบของแสง และประการที่ 3 วิธีจัดแสงเพื่อการแสดง

2) วิเคราะห์ที่มา คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ประกอบกับการพิจารณาถึงคุณค่าที่สำคัญ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย สามารถวิเคราะห์หรือตีผลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สำหรับองค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot) กำหนดแนวทางคำถามโดยเน้นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้านเป็นสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความเป็นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่าย

ประการที่ 2 ที่มาของการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยพื้นบ้าน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การเล่นของเด็กยาม การประกอบอาชีพ คติความเชื่อ พิธีกรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน

3) แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 7 “เทคนิคแสง” (Light Plot)

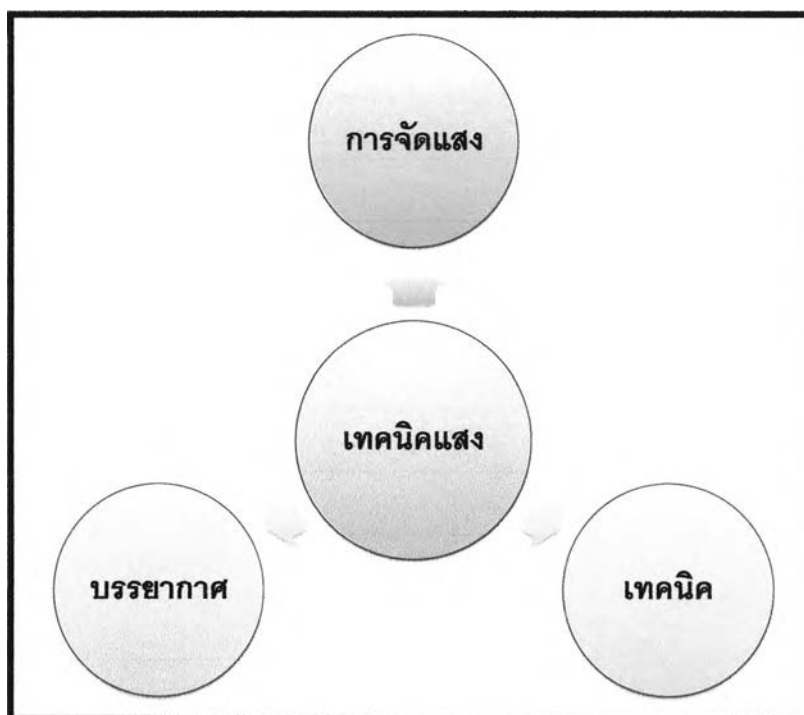
ลำดับต่อมาวิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมัลติมีเดีย ที่บันทึกการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน มี 3 ประการ ดังนี้

1) การจัดแสดงในการแสดง

2) บรรยากาศบนเวที

3) เทคนิคการใช้แสง

วิธีการที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะของการละเล่น ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในภาพที่ 4.6 ต่อไป

แผนภาพที่ 25 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 7 "เทคนิคแสง" (Light Plot)
ที่มา: ผู้วิจัย

จากองค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot) ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 7 เทคนิคแสง (Light Plot) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension from Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย สามารถรายละเอียดได้ปรากฏในตารางที่ 36 ดังนี้

ตารางที่ 36 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 7 คือ เทคนิคแสง (Light Plot)

ลำดับ	วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Plays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Plays)	ความเข้าใจทางนาฏยศิลป์ (Comprehension)	
	1	สถานที่	
2	เอกลักษณ์ของการละเล่น พื้นบ้าน	ระดับที่ 3 ดีความ	2.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.3 ความงดงามที่แสดงออก ทางศิลปะ (Aesthetic)
3	หลักการทางทัศนศิลป์	ระดับที่ 3 ดีความ	3.1 เอกภาพ (Unity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.2 สมดุล (Balance)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.3 กลมกลืน (Harmony)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.4 การเน้น (Emphasis)
รวม	3 องค์ประกอบ		8 ปัจจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 36 แสดงการวิเคราะห์หัตถิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 7 คือ เทคนิคแสง (Light Plot) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 1 สถานที่ จำนวน 1 ปัจจัย คือ รูปแบบเครื่องแต่งกาย วิธีการสวมใส่ และเทคนิคการประดับตกแต่ง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 2 เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 3 ปัจจัย คือ ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ ความงดงามที่แสดงออก และลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นสังคม

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 3 หลักการทางทัศนศิลป์ จำนวน 4 ปัจจัย คือ รูปร่าง เส้น และรูปทรง

ดังนั้นของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ในองค์ประกอบนาฏศิลป์ (Element of Dance) ที่ องค์ประกอบที่ 7 คือ เทคนิคแสง (Light Plot) รวมทั้งสิ้น 8 ปัจจัย

สำหรับเทคนิคแสง (Light Plot) ในการสร้างบรรยากาศในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" นั้น คือ การสื่อความเป็นพื้นบ้าน หรือบรรยากาศของการละเล่นพื้นบ้านออกมาให้เป็นความจริง ซึ่งในบางครั้งอาจจะมีความคิดที่สวนทางกับศิลปินก็ตาม ด้วยหน้าที่ของศิลปินก็ต้องทำสิ่งนั้นให้ตอบสนองต่อความต้องการเหล่านั้นอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผลนั้นจึงจะถือว่าเป็นความสำเร็จในหน้าที่และจุดประสงค์ ด้วยการออกแบบแสงจะเนรมิตบรรยากาศและนำพาจินตนาการของผู้ชมเข้าสู่โลกของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้ ด้วยการควบคุมแสงสีเพื่อสร้างบรรยากาศนั่นเอง

การควบคุมเทคนิคแสดงควรจะมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์ต่าง ๆ เช่น รูปแบบ (Style) การจัดวาง (Composition) ความสมดุล (Balance) ความงามและสุนทรีย์ภาพ (Esthetic) อารมณ์ของผู้ชม (Human Emotion) เป็นต้น และศิลปินต้องมีความรู้ในเรื่อง วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับแสง เช่น หลักการมองเห็น (Optic) ทศนวิสัย (Vision) จิตวิทยาการรับรู้ (Psychology of Perception) เทคโนโลยีของแสง (Lighting Technology) เป็นต้น โดยการใช้ ศาสตร์เหล่านี้เป็นเครื่องมือในการทำงานและต้องเรียนรู้ที่จะคิดและสร้างสรรค์ด้วยความชอบและ จิตใจ

จุดเด่นของแสงเงาสำหรับงานจิตรกรรมของเรเนบรันท์ วิน ริน (Renbrandt Ven Rin, 1606 - 1609)⁷⁴ ศาสตราจารย์ ดร.กำจร สุนพงษ์ศรี ให้เหตุผลในการใช้แสงของ Renbrandt ความว่า

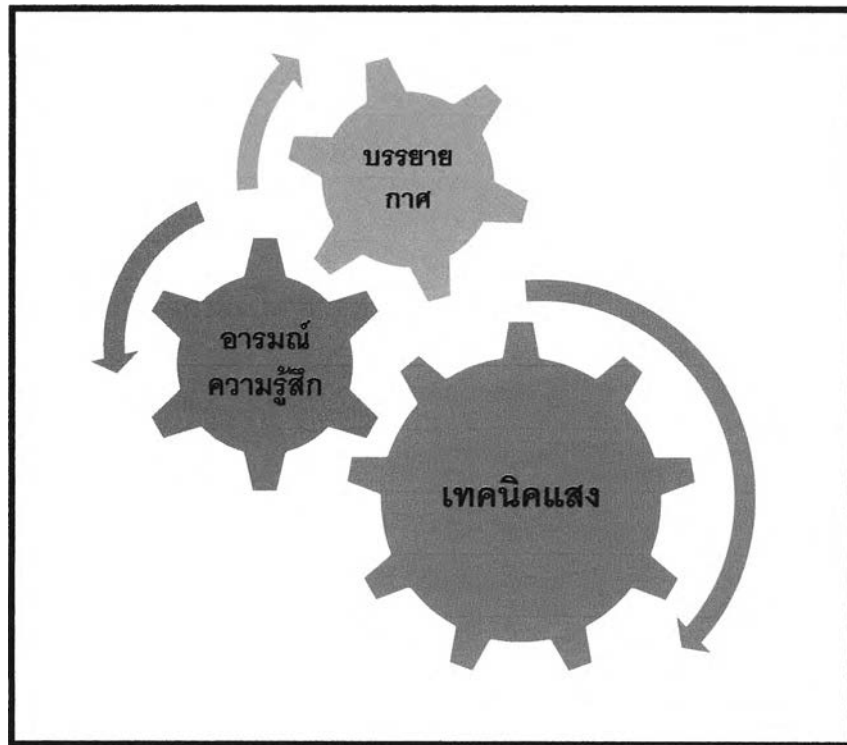
“...การเปลี่ยนแสงและเงาสามารถสร้างอารมณ์จินตนาการให้แก่มนุษย์ เราด้วย แสงที่ผ่านอากาศธาตุมาต้องกระทบวัตถุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อารมณ์ของผู้ดูได้ เป็นการสร้างเงาให้แสงช่วงเปล่งประกายความงดงาม...”⁷⁵

---

⁷⁴ กำจร สุนพงษ์ศรี, ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก 2 ศิลปะตะวันตกยุคกลาง (The Middle Age or Medieval Art) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 555.

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า564.

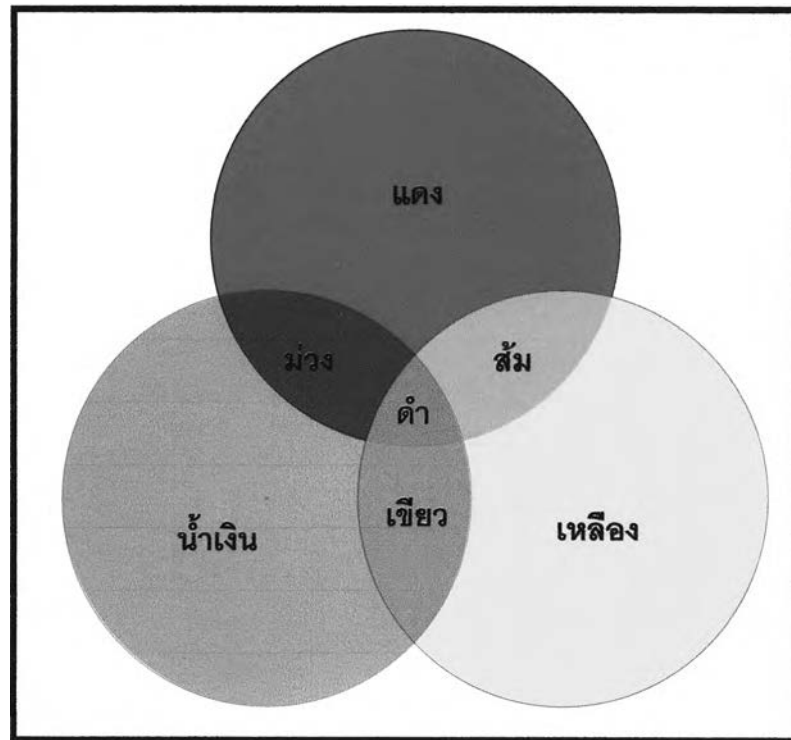

แผนภาพที่ 26 แสดงอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านผ่านเทคนิคแสง
ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด "ละครไทย พ.ศ.2533"
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 14 แสงสร้างบรรยากาศให้เป็นปัจจุบัน
ที่มา: สำเนาภาพจากอาจารย์นิมิต รอดรับบุญ

ภาพที่ 27 สีต่าง ๆ ที่ได้จากการผสมของแม่สี
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 13 แสงสร้างบรรยากาศแบบโบราณ
ที่มา: สำเนาภาพจากอาจารย์นิมิต รอดรับบุญ

4.3.8 วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Analysis of Element Thai Contemporary Dance) ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)

สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินสร้างสรรค์ และออกแบบนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน องค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)

พิจารณาอิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อองค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบนาฏยศิลป์ (Choreographer) ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อ องค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วม สมัยนี้ในลำดับต่อไป

อนึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงในการศึกษา อิทธิพลการละเล่น พื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยศึกษาการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละคร ไทย พ.ศ. 2533” วิธีการวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการแสดงนั้น จะมีประเด็นที่กล่าวถึง ต่างกันไป เนื่องจากองค์ประกอบของการแสดงนั้นมีคุณสมบัติและความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ เพื่อให้วิเคราะห์หาอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยผู้วิจัยจึงแสดง ขั้นตอน วิธีการสำหรับการวิเคราะห์ประกอบกับนำเสนอผลการวิเคราะห์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิด ความเข้าใจและชัดเจนเห็นถึงอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงอธิบายกระบวนการดังกล่าวข้างต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การ เคลื่อนไหว จากนั้นนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในลำดับต่อไป

1) วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว
(Analysis of Movement)

จากการศึกษาองค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ข้างต้นกล่าวถึงประเด็นการวิเคราะห์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 การเคลื่อนไหวของอวัยวะในร่างกาย

ประการที่ 2 การแสดงอากัปกริยาของตัวละคร

ประการที่ 3 การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและพื้นที่

2) วิเคราะห์ที่มา คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมการละเล่น
พื้นบ้าน

ประกอบกับการพิจารณาถึงคุณค่าที่สำคัญ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย สามารถวิเคราะห์อิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" สำหรับองค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) กำหนดแนวทางคำถามโดยเน้นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้านเป็นสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความเป็นเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่าย

ประการที่ 2 ที่มาของการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยพื้นบ้าน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การเล่นของเด็กยาม การประกอบอาชีพ คติความเชื่อ พิธีกรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน

3) วิเคราะห์ลักษณะของการเคลื่อนไหวที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 8 “การเคลื่อนไหว” (Movement)

ลำดับต่อมาวิเคราะห์การเคลื่อนไหวที่สะท้อนออกมาจากองค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) ในกระบวนการนี้ผู้วิเคราะห์ได้เก็บข้อมูลจากสื่อมวลชนเดียว ที่บันทึกการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” สามารถสังเกตได้จากลักษณะที่ตัวละครสื่อ หรือแสดงออกมาทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ซึ่งประเด็นสำหรับการสังเกตวัฒนธรรมการเคลื่อนไหวมี 5 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 รูปแบบของการเคลื่อนไหว

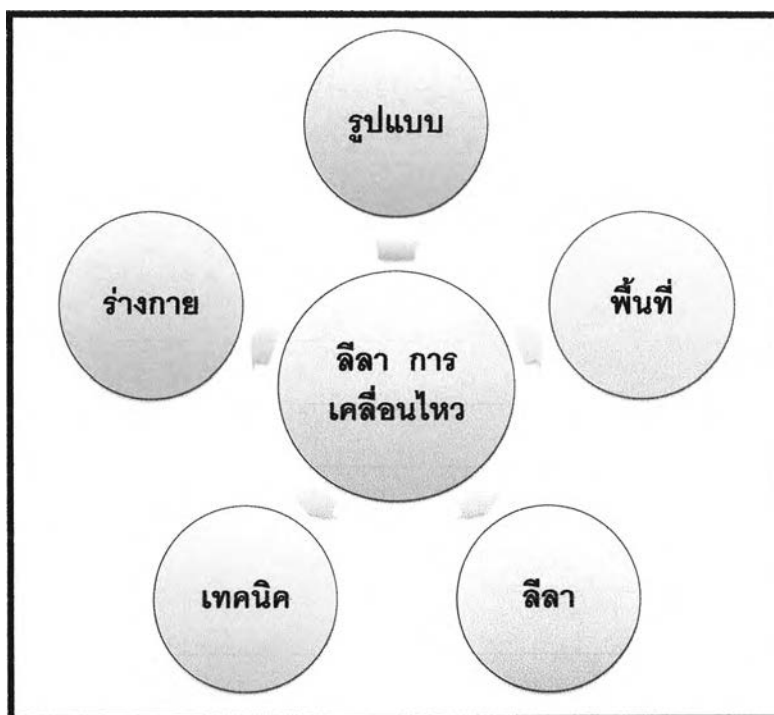
ประการที่ 2 พื้นที่บนเวที (Space)

ประการที่ 3 อวัยวะในร่างกาย

ประการที่ 4 ลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวตามเสียงดนตรี

ประการที่ 5 เทคนิคการเต้น

วิธีการที่แสดงให้ทราบถึงลักษณะของการเคลื่อนไหวที่สะท้อนออกมา ทำให้ทราบถึงลักษณะของการเคลื่อนไหว ผู้วิจัยนำเสนอไว้ตามปรากฏในแผนภาพที่ 28 ต่อไป

แผนภาพที่ 28 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมา
จากองค์ประกอบที่ 8 “การเคลื่อนไหว” (Movement)

ที่มา: ผู้วิจัย

จากองค์ประกอบที่ 8 วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) โดยอาศัยหลักการ หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography Skill) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี และหลักความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension from Dances and Performing Arts) ประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย สามารถรายละเอียดได้ปรากฏในตารางที่ 38 ดังนี้

ตารางที่ 38 แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลาการเคลื่อนไหว (Movement)

ลำดับ	วิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้าน (Analysis of Culture Folk Pays)		ปัจจัย (Push Factors)
	องค์ประกอบ (Element of Folk Pays)	ความเข้าใจทางนาฏยศิลป์ (Comprehension)	
	1	รูปแบบของการละเล่น	
2	กติกา หรือวิธีการเล่น	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	2.1 ข้อตกลงของการละเล่น
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.2 ข้อกำหนดการใช้ร่างกาย
		ระดับที่ 3 ดีความ	2.3 มารยาทความเป็นไทย
3	สถานที่	ระดับที่ 3 ดีความ	3.1 พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม
4	เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.1 ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	3.3 การใช้ภาษา (Language)
		ระดับที่ 3 ดีความ	3.4 ศาสนา ความเชื่อ (Religion)
		ระดับที่ 1 ความตรง	3.5 ความงดงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic)

ตารางที่ 38 (ต่อ)

วิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน			ปัจจัย (Push Factors)
ลำดับ	(Analysis of Culture Folk Pays)		
	องค์ประกอบ (Element of Folk Pays)	ความเข้าใจทางนาฏศิลป์ (Comprehension)	
5	องค์ประกอบทางศิลปกรรม (Element of Art)	ระดับที่ 3 ดีความ	5.1 เส้น (Line)
		ระดับที่ 3 ดีความ	5.2 รูปร่าง (Shape)
		ระดับที่ 3 ดีความ	5.3 รูปทรง (Form)
		ระดับที่ 3 ดีความ	5.4 พื้นผิว (Texture)
		ระดับที่ 3 ดีความ	5.5 บริเวณว่าง (Space)
6	หลักการทางทัศนศิลป์	ระดับที่ 2 ความโดยนัย	6.1 เอกภาพ (Unity)
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.2 สมดุล (Balance)
		ระดับที่ 3 ดีความ	6.3 กลมกลืน (Harmony)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	6.4 การเน้น (Emphasis)
		ระดับที่ 2 ความโดยนัย	6.5 เคลื่อนไหว (Movement)
รวม	6 องค์ประกอบ	20 ปัจจัย	

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 36 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์วิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย (Element of Folk Plays) จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 1 รูปแบบของการละเล่น จำนวน 1 ปัจจัย คือ รูปแบบเครื่องแต่งกาย วิธีการสวมใส่ และเทคนิคการประดับตกแต่ง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 2 กติกา หรือวิธีการเล่น จำนวน 3 ปัจจัย คือ ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ ความงดงามที่แสดงออก

ลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 3 สถานที่ จำนวน 1 ปัจจัย คือ รูปร่าง

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 4 เอกลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 5 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล กลมกลืน การเน้น

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 5 องค์ประกอบทางศิลปกรรม จำนวน 5 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล กลมกลืน การเน้น

องค์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ 6 หลักการทางทัศนศิลป์ จำนวน 5 ปัจจัย คือ เอกภาพ สมดุล กลมกลืน การเน้น

ดังนั้นของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ในองค์ประกอบนาฏยศิลป์ (Element of Dance) ที่ องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement) รวมทั้งสิ้น 20 ปัจจัย

ภาพที่ 15 ชาวบ้านช่วยกันเย็บกรวยชนิดต่าง ๆ
ที่มา: สำเนาภาพจากพระมหาวีระ สุขสว่าง⁷⁶

⁷⁶ พระมหาวีระ สุขสว่าง, “มะมีวัด: พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มคนพูดภาษาเขมรถิ่น
อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา ภาควิชาภาษา
ตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), หน้า 41.

ภาพที่ 16 กระบวนท่าเชิดฉิ่ง ศุภลักษณ์ (ใช้ปลายเท้า)

ที่มา: สำเนาภาพจากอาจารย์อรอุมา สุจิตโกคากุล

***หมายเหตุ:⁷⁷ ชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทย ละครใน เรื่อง อุณรุท (จากศุภลักษณ์วาดรูป)

โอกาสที่แสดง : งาน "วัฒนธรรมนำไทย" ฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ครบ
231 ปี

สถานที่แสดง : โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
วันที่ 20 เมษายน 2556

ตัวละคร : นางศุภลักษณ์ แสดงโดยอาจารย์อรอุมา สุจิตโกคากุล

ภาพประกอบ : ภูมิพัฒน์ ธรรมวงษ์

---

⁷⁷ สัมภาษณ์ อรอุมา สุจิตโกคากุล, อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา
ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม,
24 มีนาคม 2556.

ตารางที่ 39 แสดงการวิเคราะห์สัณฐานวิทยาของการละเล่นพื้นบ้านที่มีต่อการแสดงนาฏศิลป์
ร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”

การละเล่นพื้นบ้าน	องค์ประกอบนาฏศิลป์								รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	
รูปแบบของการละเล่น									
1. เอกลักษณะการละเล่นแต่ละชุด	-	-	-	✓	-	-	-	✓	2
กติกา หรือวิธีการเล่น									
1. ข้อตกลงของการละเล่น	-	-	-	✓	-	-	-	✓	2
2. ข้อกำหนดการใช้ร่างกาย	-	✓	-	-	-	-	-	✓	2
3. มารยาทความเป็นไทย	-	✓	-	-	-	-	-	✓	2
ดนตรีและเพลง									
1. เครื่องดนตรีประกอบการละเล่น	-	-	✓	-	-	-	-	-	2
2. วิธีและเนื้อร้อง	-	-	✓	-	-	-	-	-	1
3. จังหวะ ทำนอง และอัตรา	-	-	✓	-	-	-	-	-	1
4. มารยาท	-	✓	✓	-	-	-	-	-	2
เครื่องแต่งกาย									
1. รูปแบบเครื่องแต่งกาย	✓	-	-	-	✓	-	-	-	2
2. วิธีการสวมใส่	-	-	-	-	✓	-	-	-	1
3. เทคนิคการประดับตกแต่ง	-	-	-	-	✓	-	-	-	1

ตารางที่ 39 (ต่อ)

การละเล่นพื้นบ้าน	องค์ประกอบนาฏยศิลป์								รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	
อุปกรณ์ประกอบการละเล่น									
1. อุปกรณ์ประกอบการละเล่น	-	-	-	✓	-	✓	-	-	2
2. ภูมิปัญญาการใช้วัสดุในท้องถิ่น	-	-	-	✓	-	-	-	-	1
สถานที่									
1. พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม	✓	-	-	✓	-	✓	-	✓	6
2. ทัศนียภาพแบบพื้นบ้าน	✓	-	-	✓	-	✓	✓	-	4
เอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน									
1. ความเรียบง่าย บริสุทธิ์ (Simplicity)	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Life)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
3. การใช้ภาษา (Language)	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
4. ศาสนา ความเชื่อ (Religion)	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	5
5. ความงดงามที่แสดงออกทางศิลปะ (Aesthetic)	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
6. ลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม (Social)	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	4

ตารางที่ 39 (ต่อ)

การละเล่นพื้นบ้าน	องค์ประกอบนาฏศิลป์								รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	
องค์ประกอบทางศิลปกรรม (Element of Art)									
1. เส้น (Line)	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	4
2. รูปร่าง (Shape)	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	4
3. รูปทรง (Form)	-	-	-	✓	✓	-	-	✓	3
4. พื้นผิว (Texture)	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	3
5. บริเวณว่าง (Space)	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	3
หลักการทางทัศนศิลป์									
1. เอกภาพ (Unity)	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. สมดุล (Balance)	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	6
3. กลมกลืน (Harmony)	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
4. การเน้น (Emphasis)	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	4
5. เคลื่อนไหว (Movement)	-	-	-	-	-	✓	-	✓	2
รวม	8	8	9	18	15	18	8	20	

ที่มา: ผู้วิจัย

จากการศึกษาอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านที่มีผลต่อการแสดงนาฏยศิลป์ไทย
ปรากฏว่า พบปัจจัยของการละเล่นพื้นบ้านที่มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย
พ.ศ. 2533" มีทั้งจำนวน 31 ปัจจัย โดยการวิเคราะห์จากองค์ประกอบของการละเล่นพื้นบ้าน
จากการแปลความหมายของ "วัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน" ออกเป็น 2 ระดับ ซึ่งมีอิทธิพล
ต่อกรงานนาฏยศิลป์ชุดนี้ ผ่านองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ คือ ระดับแรก การแปล
ความหมายโดยตรงระดับที่สอง การแปลความหมายโดยนัย